

**ANTALYA YEREL GAZETELERİ
EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ
İZLEME ÇALIŞMASI RAPORU**

23 MART-23 EYLÜL 2022 DÖNEMİ

PROJE BAŞKANI VE RAPORTÖRÜ

Prof. Dr. Fulya SARVAN
TÜKD Antalya Şubesi Başkanı

PROJE EKİBİ:

Elif MERCAN, Fulya ERŞEN, Hatice ÜN, Hülya GÜNGÖR, Özgül YÜKSEL,
Sahil BOZKURT, Sanem ÖZER, Sema ERAYBAR, Semra BİTİKÇİOĞLU,
Yaren ATEŞ, Zehra AYDINOĞLU, Zeynep UYSAL
TÜKD Antalya Şubesi

KASIM 2022

ANTALYA

www.tukdantalya.org.tr

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
GİRİŞ	3
MEDYA DİLİ ÜZERİNE ÇALIŞMALAR	4
ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	6
ÇALIŞMANIN VERİLERİ	7
1- İzleme Yapılan Gazetelerin Toplam Sayısal Verileri	7
2- İzleme Yapılan Gazetelerin Toplam Sayısal Verileri	7
2.1. Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet	8
2.2. Kadın Cinayetleri	9
2.3. Cinsel taciz/ tecavüz haberleri	10
2.4. Cinsiyet/ cinsel yönelim haberleri	11
2.5. Erken evlendirme haberleri	11
2.6. Çocuklarla ilgili haberler	11
2.7. Magazin haberleri	12
2.8. Genel toplum ve siyaset haberleri	12
3- Gazetelerin Şiddet/ Cinayet/ Taciz Haberlerinin Sayısal Verileri	14
BULGULAR	16
SONUÇ	18
YARARLANILAN KAYNAKLAR	18
İLGİLİ DİĞER KAYNAKLAR	18
EK 1: ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI SAYISAL VERİLERİ	20
EK 2: ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI TEMALARA GÖRE SAYISAL VERİLER TABLOSU	22
EK 3: ANTALYA GAZETECİLERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ REHBERİ	24
EK 4: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	43
EK 5: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME SAYFASI	49
EK 6: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ 6 AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU	50
EK 7: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ TEMALARA GÖRE AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU	51

GİRİŞ

Bu rapor Antalya Gazeteciler Cemiyeti ile Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği arasında 1 Mart 2022 tarihinde imzalanan protokol çerçevesinde başlatılan Antalya'da Medya Dilini Dönüştürüyoruz Projesi'nin 23 Mart- 23 Eylül tarihleri arasında derneğin Proje Ekibi tarafından gerçekleştirilen *Antalya Yerel Gazeteleri Eşitlikçi Medya Dili İzleme Çalışmasının* sonuçlarını içermektedir.

Projenin planlanmış aşamaları gereğince Antalya basın mensupları ve iletişim öğrencileri için 8-22 Mart 2022 tarihleri arasında 10 saatlik çevrimiçi bir farkındalık eğitimi yapılmış ve katılım belgesi almaya hak kazanan 40 öğrenci, 12 gazeteci ve 10 TÜKD Antalya Şubesi üyesine 1 Nisan 2022 tarihinde Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Konferans Salonunda düzenlenen törenle *Eşitlikçi Medya Dili Eğitim Programı Katılım Belgeleri* takdim edilmiştir. Aynı törende projenin bundan sonraki aşamalarında yol gösterici olmak üzere proje ekibince hazırlanan *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberi* ve projenin yıl sonuna kadar devam edecek aşamaları tanıtılmıştır.

Projenin bir sonraki aşamasında, 23 Mart-23 Eylül 2022 tarihleri arasında altı aylık dönemde Antalya merkezde yayımlanan ve Antalya Gazeteciler Cemiyeti tarafından araştırma ekibine temin edilen 13 yerel gazetede çıkan haberler proje ekibi tarafından hazırlanan *Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Ölçütleri Tablosuna* uygun olarak altı ay boyunca izlenmiş, başlık/içerik/görsel ölçütlerine uygun olan ve olmayan haberlerin bir arşivi ve istatistiki verileri toplanarak bu raporda analiz edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanılarak, tutarlı biçimde eşitlikçi medya dili ölçütlerine uygun haberler yapan, kadın meselelerini önceleyen, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesini gözeten gazetecilere, köşe yazarlarına ve yerel gazetelere 25 Kasım 2022'de Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi salonunda düzenlenecek törenle TÜKD Antalya Şubesi *Eşitlikçi Medya Dili Ödülleri* verilecek, ayrıca *Antalya Yerel Gazeteleri Eşitlikçi Medya Dili İzleme Çalışması Raporu* açıklanarak medya dilinde iyileştirilmesi gereken konular vurgulanacaktır.

Aşağıda öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kültürel bir dönüşümün sağlanmasında basının kullandığı medya dilinin önemine işaret eden çalışmalara yer verilmekte, ardından çalışmanın yöntemi ve incelenen 1582 günlük yerel gazetede kadınlarla ilgili olduğu tespit edilen 983 haber ve 8 köşe yazısının (991 haber olarak belirtilecektir) başlık, içerik ve görseli üzerinde yapılan değerlendirmenin verileri ayrıntılarıyla açıklanarak sonuç ve öneriler çıkarılmaktadır.

Bu izleme çalışmasının sonuçlarına dayanılarak Proje Ekibi tarafından belirlenen kriterlere uygun habercilik yaptığı tespit edilen dört yerel gazete, dört köşe yazarı ve beş muhabir Antalya Yerel Gazeteleri Eşitlikçi Medya Dili Ödülü almaya hak kazanmışlardır.

MEDYA DİLİ ÜZERİNE ÇALIŞMALAR

Bu çalışmanın değerlendirme ölçütlerine temel oluşturan *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberinde* eşitlikçi medya dili şöyle tanımlanmaktadır:

- *Kullanılan başlıklar, metin içerikleri ve görselleri eşitlik bakış açısıyla irdeleyen;*
- *Cinsiyetçiliği ve ataerkil anlayışı pekiştirecek sözcükleri, görselleri kullanmayan;*
- *Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken konuları, temaları, sözcükleri önceleyen;*
- *Ele alınan olguyu eril bakış açısı yerine eşitlikçi bir bakışla ele alan;*
- *Toplumsal eşitsizliklere, ötekileştirilen grupların sorunlarına dikkat çeken;*
- *Kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerini tiraj kaygısı yerine sorun çözümleyici bir yaklaşımla izlemeye alan;*
- *Toplumsal hak ihlallerini, ayrımcılığa uğrayanların hak taleplerini duyuran ve fikri takibini yapan;*
- *Ayrıma ve şiddete uğrayanlarla ilgili haber yaparken yeni hak ihlalleri yapmamaya özen gösteren bir medya dili.*

Bu kapsamlı tanımlamadan anlaşılacağı gibi bu çalışmanın bir parçası olduğu *Antalya'da Eşitlikçi Medya Dili Projesi'nin* dayandırıldığı genel kabul, ana akım medyada kullanılmakta olan cinsiyetçi, kadınlara ve cinsel yönelimlere yönelik ayrımcı özellikler taşıyan medya dilinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirdiği, yaygınlaştırdığı ve kültürel önyargıları beslediği yönündedir. Bu nedenle medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sürdürülmesindeki sorumluluğuna dikkat çekmek, gerek toplumda gerekse medya mensuplarında bu konuya yönelik farkındalığı geliştirmek büyük önem taşımaktadır.

Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Seçil Prof. Dr. Seçil Deren Van Het Hof, *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberinin* (Bkz. EK 3) girişine yazdığı akademik görüşte dilin önemini,

“Dil ve kültür birbirinden ayrılması güç unsurlardır: kültürü dil içinde yaşatır ve aktarırız. Dil aracılığı ile düşünür ve hissederiz. Dili ailemizden ve çevremizden olduğu kadar medyadan da öğreniriz, ki zaten ailemizin ve çevremizin dilinin şekillenmesinde de medya etkilidir. Bir piramit düşünelim ki bunun zemininde cinsiyet ayrımcılığını görmezden gelen bir dil ve medya dili olsun. Bunun üstünde sorgulanmasına izin verilmeyen toplumsal cinsiyet klişeleri, onun üstünde sözlü ya da fiziksel taciz, onun da üstünde psikolojik, ekonomik, fiziksel baskı ve en üstte de cinsiyete dayalı cinayetler yer alacaktır” sözleriyle vurgulamaktadır. Yazar, medya dili farkındalığının önemini de, “Kültürün ve kültürün içindeki tüm değerlerin neredeyse temel taşıyıcısı medya haline gelmiştir. 21. yüzyılda ikincil sosyalleşme kadar birincil sosyalleşme süreçlerinde dahi medya ürünlerinin rol oynadığına şahit oluyoruz. Çizgi filmlerden reklamlara çocukluktan gençliğe belli toplumsal normlarla beraber önyargıların da medya ile aktarıldığını görüyoruz. Dolayısıyla medya ürünlerine ve bu ürünlerdeki mesajlara yönelik farkındalığı, medya okuryazarlığını artırmaya yönelik çabalar süreklilik gösterdiği ölçüde etkili olabilecektir” sözleriyle ortaya koymaktadır.

Medyanın cinsiyetçi dili ve toplumsal cinsiyet odaklı habercilik yapmasının eşitlik için ihtiyaç duyulan kültürel dönüşüm üzerindeki etkisi üzerine pek çok araştırma, makale ve yayın yapılmaktadır. Bu alandaki önemli araştırmalardan biri Adak'ın (2017) medyada namus adına işlenen cinayet haberlerini söylem analizi ile incelediği çalışmadır. “Namus anlayışının medya aracılığı ile yeniden üretilip üretilmediğini namus cinayetlerinin erkek kurbanlarını konu alan gazete haberleri vasıtasıyla ortaya koymayı” amaçlayan bu makalede yazar, “namus

cinayetlerinin erkek kurbanlarının haberlerde nasıl yer aldıkları, bu haberlerin kadın kurbanlara ilişkin haberlerden farklı bir şekilde sunulup sunulmadığı, şiddeti normalleştirme ve meşrulaştırma biçimlerini de araştırmayı” hedeflemiştir. Araştırmanın çarpıcı sonuçlarından biri, haber metinlerinde cinayetin namus gerekçesiyle işlendiği belirtilerek cinsiyetçi şiddet söyleminin pekiştirilmiş olması ve bazı haber başlıklarında “namus”, “töre” kavramları kullanılarak cinayetlerin meşrulaştırılmış olmasıdır.

Medyanın kadın cinayetlerine bakışını inceleyen bir makalede (Cantürk, 2021) Ayşe Paşalı ve Münevver Karabulut cinayetleri ile ilgili 41 haber söylem analizi ile incelenmiş, bu cinayetlerin “öldürülen kadınları ‘namuslu/namussuz’, ‘hak eden/ hak etmeyen’ ve ‘zengin/fakir’ gibi ataerkil, cinsiyetçi ve sınıfsal ayrımlarla” haberleştirdiği bulunmuş ve medyanın haberdeki söyleminin şiddeti yeniden üretmeye zemin hazırlarken yargı sürecindeki kararlar ve politika yapıcılar üzerinde kamuoyu baskısı oluşturabileceği ileri sürülmüştür.

Yine bir başka kadın cinayeti haberinde Şefika Etik vakası ile ilgili Habertürk Gazetesinde yayımlanan görselin neden olduğu tepkiler üzerinden bir tartışma yapan diğer bir makale de (Arar, 2017) kullanılan fotoğrafın “okurunu irkiltmenin ötesinde şiddeti önlemenin, ona dikkat çekmenin bir yolu olarak işlev” görmediği, “bu haber vesilesiyle kamuoyunda niyetlenilenin dışında bir tepki” oluştuğu, Şefika Etik’in “medyanın araçsallaştırdığı, nesneleştirdiği mağdur ve maktul bir kadın olarak kayda” geçtiği sonucuna ulaşmıştır.

Aslan ve Kırışkan’ın 2008-2021 yılları arasındaki kadın cinayetleri haberleri üzerine yaptıkları içerik analizine dayalı makalede (2022) medyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile şiddetin tekrar tekrar üretilmesi arasındaki ilişki kuramsal ve ampirik olarak ele alınmıştır. Bu çalışmanın sonuçları çok önemli bulgular ortaya koymuştur. Bu çalışmada yazarlar, haber metinlerinde cinayetin işleniş biçimlerine, olay anına ve cinayetin detaylarına çok fazla yer verildiğini, kadın cinayetlerine ait haberlerde öykü tarzı haber anlatımı benimsendiğini, kadına yönelik şiddet haberlerinde de şiddeti gerekçelendiren sebeplerle meşrulaştırıldığını tespit ederek kadına yönelik şiddet haberlerine sıkça yer verilmesinin ve bu haberlerin verilmiş biçiminin şiddeti yeniden üreten bir mekanizma yarattığı ve şiddeti döngüsel hale getirdiğine dikkat çekmektedir.

Medyada ele alınış tarzı dikkat çeken diğer bir konu olan kadına yönelik şiddet konusunu işleyen medya yayınlarını içerik analizi ile inceleyen bir başka makalede de (Yetişer, 2021) kadına yönelik şiddet konulu kamu spotları ele alınmıştır. Bu çalışmanın bulgularından önemli bir tanesi kamu spotu yayınlarında kadınların genellikle yardıma muhtaç ve üzgün olarak gösteriliyor olmasıdır. Yazar çalışmanın sonuç kısmında en çok bu tespit üzerinde eleştiri getirmekte, kadının güçlü, kendinden emin ve şiddet karşısında cesaretli duruşunu vurgulayan kamu spotlarının çok daha yararlı sonuçlar vereceğini ileri sürmektedir.

Medyanın ataerkil rollerin tekrar tekrar inşasındaki ve kimlik oluşumundaki rolünü ortaya koyan diğer bir çalışmada (Karaduman ve Aydın, 2017) televizyon programlarının toplumsal cinsiyete ilişkin egemen düşünce ve davranış kalıplarını yeniden üretmede ve iletmede çok etkin bir araç konumunda olduğu noktasından hareketle, 2005 yılından itibaren izlenme oranlarının yüksekliği ile dikkat çeken televizyon programı Survivor 2017 yarışması, “hegemonik erkeklik söylemleri, erkeklik ve kadınlığa ilişkin egemen normlar, kodlar ve rollere ait cinsiyetçi söylemler aracılığıyla medya metinlerinde nasıl üretilmektedir?” sorusuna eleştirel söylem analizi uygulanarak aranan yanıt, “hegemonik erkeklik söylemlerinin program içinde sıklıkla üretildiği” şeklinde bulunmuştur.

Burada sadece birkaç örneğini verdiğimiz bu çalışmalar, çeşitli medya ürünlerinde, özellikle kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet haberlerinde ve hatta bunları önlemeye yönelik kamu spotlarında bile kullanılan dil ve görsellerin belki de amaçlarının çok tersine etkiler yaratarak eşitsizlikleri perçinleyen, kadına yönelik önyargıları yeniden üretebilen, hatta yaşanan bu olumsuzlukları normalleştirme etkisi yaratan popüler kültür öğeleri olduklarını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Antalya yerel gazetelerinde yer alan kadınla ilgili olumlu, olumsuz tüm haberlerin incelemesi yapılmış olmakla birlikte, özellikle kadına yönelik şiddet, kadın cinayeti ve cinsel taciz/tecavüz haberlerinde kullanılan medya dilinin, haberi verirken kullanılan başlık, içerik ve görsellerin üzerinde durulmuştur.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

- 1- **Veri Toplama Dönemi:** Bu çalışma 23 Mart- 23 Eylül 2022 tarihleri arasında Antalya Merkez’de yayımlanan 13 adet yerel gazetenin toplam 1582 nüshası üzerinde yürütülmüştür.
- 2- **Gazetelerin Toplanma Yöntemi:** Antalya merkezde yayımlanan yerel gazetelerin birer nüshası hafta içi günlerde düzenli olarak Antalya Gazeteciler Cemiyetine gönderilmektedir. Cemiyette toplanan yerel gazeteler düzenli aralıklarla proje ekibi tarafından teslim alınmış ve proje ekibine dağıtılmıştır.
- 3- **Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Ölçütleri Tablosunun Hazırlanması:** Proje ekibi öncelikle *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberini* (Bkz. Ek.3) temel alarak izlemeye alınan gazetelerin kadınlarla ilgili haberlerinin başlık, içerik ve görsellerinde kullandığı dili 8 farklı temaya göre sınıflandırmak ve değerlendirmek üzere *Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Ölçütleri Tablosu* oluşturmuş, hazırlanan taslak metin Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyeleri ile müzakere edilerek son haline getirilmiştir (Bkz. Ek 4).
- 4- **İzleme Çalışması Ekibinin Oluşturulması:** Bu çalışmanın ekibi TÜKD Antalya Şubesinin 11 gönüllü Yönetim Kurulu üyesi, bir üyesi ve bir mezun bursiyerin katılımıyla toplam 13 kişiden oluşmuştur. Ekip üyelerinin çoğunluğu 8-22 Mart 2022 tarihleri arasında çevrimiçi yürütülen 10 saatlik Eşitlikçi Medya Dili Eğitim programına katılarak Katılım Sertifikası almış oldukları için bu çalışmanın yürütülmesinde gerekli temel bilgilere sahip kişilerdir. Ekip üyelerinin her biri bir yerel gazetenin izleme sorumluluğunu almış ve altı ay boyunca kendilerine temin edilen yerel gazete nüshalarını çalışmanın oryantasyon eğitiminde tarif edilen yöntemlere göre incelemişlerdir.
- 5- **Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Formlarının Hazırlanması:** Proje ekibinin incelemesini üstlendikleri gazetelerin haberlerini standart bir düzende sınıflandırmaları ve ölçütlere göre değerlendirerek ölçüt kodlarını kaydetmeleri için standart formlar oluşturulmuştur. Haberlerin temalarına göre başlık, içerik ve görsel açısından kaydedileceği *Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Çalışma Sayfası* (Bkz. EK 5), verilerin aylık toplamalarının işleneceği *Eşitlikçi Medya Dili Değerlendirme Sayfası Altı Aylık Toplamlar Tablosu* (Bkz. Ek 6) ve *Eşitlikçi Medya Dili Temalara Göre Ölçüt Kodlarının Dağılım Tablosu* (Bkz. Ek 7) proje ekibinin veri toplaması için kullandığı formlar olmuştur.

Çalışmanın son aşamasında ayrıca gazetelerin sayısal verilerini toplamak ve analiz etmek için ayrı bir tablo (Bkz. EK 1) ve temalara göre değerlendirme kodlarını toplamak ve analiz etmek için ayrı bir tablo (Bkz. EK 2) düzenlenmiştir.

- 6- **Ekibe İzleme Çalışması Yöntemi Eğitimi Verilmesi:** Proje ekibinin gazetelerin kadınlarla ilgili haberleri ile ilgili seçtikleri değerlendirme ölçütlerini tablolara standart bir şekilde işleyebilmeleri için çalışmanın başlangıcında bir oryantasyon toplantısı yapılmış, çalışma sürecinde birkaç kez uygulamaların koordinasyonu ile ilgili toplantı gerçekleştirilmiş, tereddütlü konular üzerinde tartışılmış ve ortak bir anlayışın oluşması sağlanmıştır.
- 7- **Altı Aylık Verilerin Toplanması ve Analizi:** 2022 Ekim ayı boyunca proje ekibi altı aylık verilerini tablolara geçirerek raportöre teslim etmiştir. Toplu hale getirilen veriler toplanarak analiz edilmiştir. Aşağıda, çalışmanın verileri ayrıntılarıyla verilmekte ve bu verilerden çıkarılan bulgular tartışılarak sonuç çıkarılmaktadır.

ÇALIŞMANIN VERİLERİ

1- İzleme Yapılan Gazetelerin Toplam Sayısal Verileri:

Bu çalışmada Antalya merkezde yayımlanan toplam 13 yerel gazete altı ay boyunca kadınları ilgilendiren haberlerinin medya dili açısından incelenmiştir. Gazeteler çalışma dönemi süresince belirli aralıklarla Antalya Gazeteciler Cemiyetinden toplu olarak teslim alınarak incelenmiştir. Hafta sonları ve tatil günlerinde Cemiyete gazete teslimi olmadığı için altı aylık süre içinde 13 gazetenin **teslim alınan ve incelenen toplam nüsha sayısı 1582** olmuştur (Bkz. EK 1). Bu gazeteler içinde **kadın haberi olanlar** proje ekibi tarafından ayrıldığında **773** gazete nüshası kalmış, bu gazete nüshalarında da 8'i köşe yazısı olmak üzere **991 kadınla ilgili haber** (983 haber+8 köşe yazısı bundan böyle kısaca haber olarak anılacaktır) tespit edilmiştir. Bu sayısal verilere göre altı aylık dönemde incelenen gazetelerin %49'ünde kadınla ilgili haber, içinde kadınla ilgili haber olan her gazete başına da ortalama 1,28 haber bulunmuş ve eşitlikçi dil değerlendirmeleri bu 991 haber üzerinde yapılmıştır. EK 1'deki tabloda incelemeye alınan on üç gazetenin her biri için sayısal veriler yer almakta, incelenen, kadın haberi bulunan gazete sayıları ile toplam haber sayılarının yanı sıra her yerel gazetede değerlendirilen haberlerin temalara göre sayısal dağılımları da belirtilmektedir. Bu rakamlar incelendiğinde yerel gazetelerin kadın haberi içerme oranlarının en düşük %28 ile en yüksek %97 arasında, kadın haberi bulunan günlük gazete başına haber sayısının ise en düşük 1,06 ile en yüksek 1,71 arasında değiştiği görülmektedir. Bu rakamlar yerel gazetelerin kadınlarla ilgili haber yapma yaklaşımlarının oldukça farklılaştığını göstermektedir.

2- Gazete Haberlerinin Temalara Göre Sayısal Verileri:

Proje ekibi tarafından temalarına göre başlık, içerik ve görsel ölçütleri açısından değerlendirilen 991 haberin sayısal verileri toplu olarak EK 2'deki tabloda incelenebilir. Bu veriler aşağıda temalara göre ayrılarak açıklanmaktadır.

2.1. Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet: 991 haberin 105'i (%11) kadına yönelik şiddet haberidir. Bu haberlerin 73'ünün başlığı (%70) olumlu, geriye kalan %30'unun başlığı ise beş farklı olumsuz kod ile değerlendirilmiştir. Bu olumsuz kodlar aşağıda sıklık sıralaması içinde Tablo 1'de verilmektedir.

TABLO 1: Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet haberlerinin olumsuz başlık kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
B-5	20	Sansasyonel, tık avcısı şok edici sözcükler
B-2	14	Haber öznesini rencide edici sözcükler
B-1	4	Eril/cinsiyetçi sözcükler
B-3	2	Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler
B-4	1	Pornografik ifadeler

Görüldüğü gibi kadına yönelik şiddet haberleri başlıklarında en sıklıkla dikkat çeken hatalar başlıklarda sansasyonel, tık avcısı, şok edici sözcükler kullanılması ve haber öznesini rencide edebilecek sözcüklere yer verilmesidir.

105 haberin içerik ölçütleri açısından incelenmesi 50'sinin (%48) eşitlikçi medya dili açısından bir sorun taşımadığını, ancak geriye kalan %51 haberin 9 farklı içerik problemini farklı sıklıkta içerdiğini ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 2'de sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 2: Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet haberlerinin olumsuz içerik kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
İ-2	37	Mağdurun kimliği açıklanmış
İ-3	18	Özel hayat ve şiddete ilişkin gereksiz ayrıntı
İ-5	10	Haber süslenmiş, soslanmış
İ-10	7	Mağdurun ve yakınlarının daha fazla zarar ve hak ihlaline uğramasına neden olacak bilgiler
İ-7	7	Failin ifadelerine dayandırılmış
İ-4	6	Şiddeti meşrulaştıracak özendirilecek gerekçeler
İ-1	3	Haber-yorum karışmış
İ-9	2	Faile yönelik linç kültürünü besleyen, hak ihlali yaratabilecek ifadeler
İ-6	1	Fail hasta olarak sunulmuş

Bu tablodaki içerik problemlerine bakıldığında, en sıklıkla karşılaşılan hatanın haberde mağdurun kimliğinin açıklanmış olması ve özel hayata ve şiddete ilişkin gereksiz ayrıntıya girilmiş olmasıdır. Haberin süslenmiş ve soslanmış olması, mağdurun yakınlarının daha fazla zarar ve hak ihlaline uğramasına neden olacak bilgiler kullanılması ve failin ifadelerine dayandırılmış olması da diğer sıkça görülen problemlerdir.

105 haberin görsel ölçütleri açısından incelenmesi 60'ının (%57) eşitlikçi medya dili açısından bir sorun içermediğini, ancak geriye kalan %43 haberin 9 farklı görsel problemini farklı sıklıkta içerdiğini ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 3'de sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 3: Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet haberlerinin olumsuz görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
G-6	18	Şiddet mağdurlarının travmalarını canlandıracak görsel
G-3	12	İzinsiz çekilmiş görsel
G-7	11	Şiddeti uygulayanı değil mağduru deşifre eden görsel
G-4	6	Mağduru rencide edici
G-5	5	Kadını güçsüz gösteren görsel
G-1	3	Gerçekliği deforme etmiş görsel
G-9	3	Fail ve mağdura ait mutlu günler görseli
G-8	2	Mağdurun seksi görülebileceği görsel
G-2	2	Canlandırma yapan görsel

Bu tabloda da kadına yönelik şiddet haberlerinde en sık görülen görsel problemlerinin şiddet mağdurlarının travmalarını canlandıracak görüntülere yer verilmesi; görselin izinsiz çekilmiş olması ve şiddet uygulayanı değil mağduru deşifre eden görsel kullanılmış olması olduğu dikkat çekmektedir.

2.2. Kadın Cinayetleri: 991 haberin 122'si (%12) kadın cinayeti haberidir. Bu haberlerin 93'ünün başlığı (%76) olumlu değerlendirilmiş, kalan %24'ünün başlığı dört farklı olumsuz kod ile değerlendirilmiştir. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 4'de sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 4: Kadın cinayeti haberlerinin olumsuz başlık kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
B-5	26	Sansasyonel, tık avcısı şok edici sözcükler
B-3	4	Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler
B-2	1	Haber öznesini rencide edici sözcükler
B-1	1	Eril/cinsiyetçi sözcükler

Bu tabloda dikkat çeken husus kadın cinayeti haberi başlıklarında en sık yapılan hatanın sansasyonel, tık avcısı sözcükler kullanılmasıdır. Diğer hatalarla nispeten daha seyrek karşılaşılmıştır.

122 haberin içerik ölçütleri açısından incelenmesi 58'inin (%48) eşitlikçi medya dili açısından bir sorun taşımadığını, ancak geriye kalan %52 haberin 9 farklı içerik problemini farklı sıklıkta içerdiğini ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda Tablo 5'de sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 5: Kadın cinayeti haberlerinin olumsuz içerik kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
İ-2	19	Kadın cinayeti olarak ataerkil nedenlerine atıfta bulunulmamış
İ-9	14	Cinayeti meşrulaştırıcı ifadeler
İ-4	10	Haber süslenmiş, soslanmış, melodram, pornografi yaratılmış
İ-5	8	Maktulün özel yaşamı, yaşam tarzı ahlaki yargılara neden olacak şekilde verilmiş
İ-8	7	Failin ifadelerine dayandırılmış
İ-6	7	Cinselliğe dair gereksiz ayrıntılar magazinsel ifadeler
İ-10	6	Faile yönelik linç kültürünü besleyen, hak ihlali yaratabilecek ifadeler
İ-7	6	Fail hasta olarak sunulmuş, cinnet terimiyle açıklanmış
İ-3	5	Adli olay odaklı haber, yargı süreçlerine, yer verilmemiş
İ-1	2	Haber-yorum karışmış
İ-11	2	Maktül yakınlarının daha fazla zarar ve hak ihlaline uğramasına neden olacak bilgiler

Bu tabloya bakıldığında kadın cinayeti haberlerinin içeriklerinde en sık karşılaşılan problemlerin, kadın cinayetinin ataerkil nedenlerine atıfta bulunulmamış olması ve cinayeti meşrulaştırıcı hikayeler anlatılmış olması olduğu görülür. Haberin süslenerek melodram yaratılması ve maktulün özel yaşamı hakkında ahlaki yargılara neden olacak şekilde verilmesi sıkça rastlanan problemlerdir.

122 haberin görsel ölçütleri açısından incelenmesi 66'sının (%54) eşitlikçi medya dili açısından bir sorun içermediğini, ancak geriye kalan %46 haberin 5 farklı görsel problemini farklı sıklıkta içerdiğini ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 6'da sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 6: Kadın cinayeti haberlerinin olumsuz görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
G-6	19	Faili değil maktulü deşifre eden görseller
G-8	8	Fail ve maktule ait "mutlu günler" görselleri
G-3	2	Maktulün bedenini deşifre eden görseller
G-7	2	Maktulün seksi bulunan görselleri
G-5	1	Şiddet mağdurlarının travmalarını canlandıracak korku yaratacak görseller

Bu tablo da kadın cinayeti haberlerinde en sık görülen hataların faili değil maktulü deşifre eden görseller kullanılması ve fail ve maktule ait 'mutlu günler' görselleri kullanılması olduğunu göstermektedir.

2.3. Cinsel taciz/ tecavüz haberleri: 991 haberin 17’si (%2) cinsel taciz/ tecavüz haberidir. Bu haberlerin tümünün başlığı (%100), 16’sının (%94) içeriği, görseli bulunan 14 haberin de 12’si (%86) olumlu değerlendirilmiştir. İçerikte yapılan tek hata İ-3 koduyla açıklanan “Mağdurun kimliğini, adres bilgilerini açığa vuran haber”dir. Tespit edilen iki görsel hatası ile ilgili bilgiler de aşağıda Tablo 7’de verilmektedir.

TABLO 7: Cinsel taciz/tecavüz haberlerinin olumsuz içerik ve görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
İ-3	1	Mağdurun kimliğini, adres bilgilerini açığa vuran haber
G-1	1	Mağdurun kimliğini deşifre eden görsel
G-3	1	Tecavüz mağdurlarının travmalarını canlandırarak görsel

2.4. Cinsiyet/ cinsel yönelim haberleri: 991 haber içinde bu grupta değerlendirilebilecek herhangi bir haber bulunamamıştır.

2.5. Erken evlendirme haberleri: 991 haber içinde bu konuyla ilgili tek bir haber tespit edilmiş, o haberde de başlık, içerik ve görsel açısından olumsuz bir konu saptanmamıştır.

2.6. Çocuklarla ilgili haberler: 991 haberin 49’u (%5) çocuklarla ilgili haberdur. Bu haberlerin 44’ünün başlığı (%90) olumlu değerlendirilmiştir. Geriye kalan %10’unun başlığı bir olumsuz kod ile değerlendirilmiştir. 49 haberin içerik ölçütleri açısından incelenmesi de 43 haberin (%88) olumsuz bir özellik içermediğini, geriye kalan 5 haberin de (%12) tek bir olumsuz içerik kodu ile değerlendirildiğini ortaya koymuştur. 49 haberin görsel ölçütleri açısından incelenmesi, görseli bulunan 45 haberin 41’inin (%91) olumsuz bir özellik içermediğini, geriye kalan 4 haberin (%9) hepsinde G-1 kodlu hatanın yapıldığını ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 8’de verilmektedir.

TABLO 8: Çocuklarla ilgili haberlerin olumsuz başlık, içerik ve görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
B-1	5	Habere konu olayla ilgili çocuğun kişisel haklarını zedeleyen, rencide edici başlıklar
İ-1	5	18 yaşından küçük fail ya da mağdurların kimliğini deşifre eden haber
G-1	4	18 yaşından küçük fail ya da mağdurların kimliğini deşifre eden görsel

Bu tablo çocuklarla ilgili haber başlıklarında sıklıkla yapılabilecek bir hatanın habere konu olan çocuğun kişisel haklarını zedeleyen, rencide edici başlık koymak olduğunu göstermektedir. İçerikle ilgili karşılaşılabilecek bir hatanın da 18 yaşından küçük fail

ya da mağdurların kimliğini deşifre edecek haber yapılması olduğu dikkat çekmektedir.

2.7. Magazin haberleri: 991 yazının 41'i (%4) magazin haberleridir. Bu haberlerin 39'unun başlığı da içeriği de aynı oranda (%95) olumlu değerlendirilmiştir. Geriye kalan %5'inin başlığı birer kez iki farklı olumsuz kod ile değerlendirilmiştir. Aynı şekilde %5'in içerikleri de birer kez iki farklı içerik kodu ile değerlendirilmiştir. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 9'da verilmektedir.

TABLO 9: Magazin haberlerinin olumsuz başlık ve içerik kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
B-1	1	Eril/cinsiyetçi sözcükler
B-5	1	Sansasyonel, tık avcısı şok edici sözcükler
İ-2	1	Özel hayata giren, kişisel mahremiyete saldırı niteliğinde bilgiler
İ-4	1	Kadını cinsel obje olarak yansıtan hikayeler

41 haberin görsel ölçütleri açısından incelenmesi 35'inin (%85) eşitlikçi medya dili açısından bir sorun içermediğini, ancak geriye kalan %15 haberin 3 farklı görsel problemini farklı sıklıkta içerdiğini ortaya koymuştur. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 10'da sıklık sıralaması içinde verilmektedir.

TABLO 10: Magazin haberlerinin olumsuz görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
G-1	3	Kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak görseller
G-3	3	Gereksiz canlandırma yapan, görseller
G-2	2	Kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller

Bu tablo da magazin haberlerinde kaçınılması gereken görsel hatalarının kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak, gereksiz canlandırma yapan, kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller kullanmak olduğuna işaret etmektedir.

2.8. Genel Toplum ve siyaset haberleri: 991 haberin 653'ü (%66) genel toplum ve siyaset haberleridir. Bu haberlerin 638'inin başlığı da görseli de aynı oranda (%98) olumlu değerlendirilmiştir. Geriye kalan %2'sinin başlığı üç farklı olumsuz kod ile değerlendirilmiştir. Bu olumsuz kodlar aşağıda TABLO 11'de verilmektedir.

Bu tablo da genel toplum ve siyaset haberlerinde başlıklarda rastlanabilen bir hatanın eril/cinsiyetçi sözcükler kullanılması olduğunu göstermektedir. Haber öznesi kadını ötekileştiren, ikincilleştiren sözcükler de diğer bir problem olmaktadır.

TABLO 11: Genel toplum ve siyaset haberlerinin olumsuz başlık kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
B-1	16	Eril/cinsiyetçi sözcükler
B-2	5	Haber öznesi kadını ötekileştiren, ikincilleştiren sözcükler
B-3	4	Toplumsal önyargıları besleyecek, eşitsizliği meşrulaştırıcı sözcükler

653 genel toplum ve siyaset haberi içerik açısından değerlendirildiğinde bu haberlerle ilgili toplam altı farklı kodda 989 adet olumlu değerlendirme (%99) yapılmıştır. Yerel gazetelerin kadınlara ilgili toplumsal olaylara yaklaşımını belirlemek açısından TABLO 12’de bu olumlu kodların dağılımını incelemek yararlı olacaktır.

TABLO 12: Genel toplum ve siyaset haberlerinin olumlu içerik kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
İ+3	369	Kadın başarılarını, uzmanlığını, bilgisini ortaya koyan içerik
İ+1	357	Olumsuz özellikleri taşımayan içerik
İ+2	117	Kadının toplumsal yerini eşitlikçi biçimde ele alan içerik
İ+6	82	Kadın kooperatiflerine yer veren içerik
İ+4	47	Toplumsal cinsiyet eşitsizliği meselelerini irdeleyen içerik
İ+5	17	Kadın sağlığı ile ilgili incelemeler

Bu tablo genel toplum ve siyaset haberlerinde eşitlikçi medya dili açısından olumlu içerik kullanan yerel gazetelerin en sıklıkla kadın başarılarını, uzmanlığını, bilgisini ortaya koyan, kadının toplumsal yerini eşitlikçi bir biçimde ele alan ve olumsuz özellik taşımayan haberler yaptıklarını ortaya koymaktadır. Bu haberlerin sayısal olarak yüksekliği Antalya yerel gazeteciliği açısından olumlu bir tabloya işaret etmektedir.

653 genel toplum ve siyaset haberi ile ilgili 3 farklı kodda ve değişen sıklıkta olumsuz değerlendirme de (%1) yapılmıştır. Bu olumsuz kodların dağılımı da aşağıda TABLO 13’de verilmektedir. Bu tablo az sayıda da olsa genel toplum haberlerinde rastlanabilen içerik hataları içinde özellikle kadını ötekileştiren, rencide eden ifadelerle dikkat çekmektedir.

TABLO 13: Genel toplum ve siyaset haberlerinin olumsuz içerik kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
İ-1	8	Kadını ötekileştiren, rencide eden ifadeler
İ-2	4	Özel hayata giren, kişisel mahremiyete saldırı niteliğinde bilgiler
İ-3	2	Kadının toplum içindeki konumunu ikincilleştiren, cinsiyetçi söylemi tekrar eden, eril zihniyeti pekiştiren ifadeler

653 genel toplum ve siyaset haberinin 638'inin (%98) görseli olumlu değerlendirilirken geriye kalan %2 ile ilgili üç farklı koda ve değişen sıklıkta olumsuz değerlendirme yapılmıştır. Bu olumsuz kodların dağılımı da aşağıda TABLO 14'de verilmektedir.

TABLO 14: Genel toplum ve siyaset haberlerinin olumsuz görsel kodları dağılımı

Kod	Sıklık (N)	Kod açıklaması
G-2	4	Kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller
G-3	3	Gereksiz canlandırma yapan, görseller
G-1	1	Kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak görseller

Bu tablo az sayıda da olsa genel toplum haberlerinde rastlanabilen görsel hataları içinde özellikle kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller ile gereksiz canlandırma yapan görsellere dikkat çekmektedir.

3- Gazetelerin Şiddet/ Cinayet/ Taciz Haberlerinin Sayısal Verileri

Çalışmanın önemli bir veri grubu izleme yapılan yerel Antalya gazetelerinde tespit edilen kadınlarla ilgili haberlerin temalarına göre yapılan ayırımda kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve cinsel taciz / tecavüz haberlerinin oranıdır. Aşağıda Tablo 15'de izlemeye alınan *13 yerel gazete şiddet/cinayet/taciz olarak özetlediğimiz gruptaki haberlerin toplam kadın haberlerine oranına göre sıralanarak* bu haberlerin olumlu başlık, içerik ve görsel sayıları da verilmiştir.

Yerel gazetelerin haberlerinde kadına, kadınlarla ilgili konulara ne oranda yer verildiği önemli bir göstere iken, kadın haberlerinin ne oranda olumlu konulara ne oranda cinayet, şiddet, taciz gibi olumsuz olaylara yer verdiği de yorumlanması gereken önemli bir göstergedir. Bu konuya bir yaklaşımda bulunabilmek için Tablo 15'deki veriler açıklanmaya çalışılacaktır.

Tablo 15: İzleme Yapılan Gazetelerin Şiddet/ Cinayet/ Taciz Haberlerinin Verileri

Sıra No.	Kadın haberi /toplam gazete oranı	Toplam haber sayısı (n1)	Şiddet/ Cinayet/ Taciz haberi sayısı (n2)	n2/n1 oranı	n2 haber olumsuz başlık kodu	n2 haber olumsuz içerik kodu	n2 haber olumsuz görsel kodu
1	%75	147	2	%1	---	2	---
2	%28	31	2	%6	---	---	---
3	%39	74	6	%7	---	---	---
4	%97	162	13	%8	5	18	15
5	%34	45	6	%13	2	2	4
6	%46	82	24	%29	1	--	3
7	%63	87	27	%31	9	30	27
8	%44	66	26	%39	-	10	8
9	%38	52	21	%40	12	30	14
10	%68	67	27	%40	8	24	10
11	%39	56	25	%45	4	25	15
12	%40	70	32	%46	2	15	7
13	%32	52	35	%67	6	21	1
TOP.	%49	991	244	%25			

Bu tablodaki verilere bakıldığında izlemeye alınan gazetelerin temelde iki farklı özellik gösterdiği görülmektedir. İlk beş gazete kadına yönelik şiddet, kadın cinayeti ve cinsel taciz tecavüz haberlerine %13 ve altında yer vermiş olan, kadınlarla ilgili ağırlıklı olarak genel toplum ve siyaset ve magazin türü haberler yapan gazetelerdir. Genel toplum haberleri ise büyük çoğunlukla olumlu başlık (%98), içerik ve görsel (%98) kodları ile değerlendirilmiştir. Bu haberlerde il ve ilçelerde sanat, kültür, spor vb. alanlarda kadınların başarılarını, uzmanlıklarını, bilgisini ortaya koyan olaylara yer verilmektedir.

İkinci grupta kalan sekiz gazetede olumsuz (cinayet/şiddet/taciz) kadın haberi oranlarının %29 ile %67 arasında değiştiği görülmektedir. Proje ekibi tarafından yürütülen bu çalışmanın verileri olumsuz kod değerlendirmelerinin büyük çoğunlukla bu gruptaki haberler ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Eşitlikçi medya dili açısından daha zorlayıcı olan bu gruptaki haberlerin başlık, içerik ve görsellerinde cinsiyetçi önyargılar, ataerkil anlayış ve eril dil çok daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır.

BULGULAR

Bu çalışmanın bulguları temalara göre değerlendirildiğinde, eşitlikçi medya dili açısından haberlerin başlık, içerik ve görsellerine ilişkin olumsuz değerlendirmelerin kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bulguları tek tek ele aldığımızda,

- 1- EK 2’de gösterilen temalara göre sayısal veriler incelendiğinde kadına yönelik şiddet haberlerinin başlıklarının %30’u, içeriklerinin % 52’si, görsellerinin ise %43’ü olumsuz kodlarla değerlendirilmiştir. Bu olumsuz kodlara sıklık açısından bakıldığında başlıklarda en fazla sansasyonel, tık avcısı, şoke edici sözcükler ve haber öznesini rencide edici sözcükler kullanıldığı (Tablo 1); içerikte en fazla mağdurun kimliğini açıklayıcı bilgilere yer verildiği ve özel hayat ve şiddete ilişkin gereksiz ayrıntı verildiği (TABLO 2); görsellerde ise en sık şiddet mağdurlarının travmalarını canlandırarak görseller ve izinsiz çekildiği düşünülen görseller kullanıldığı (TABLO 3) tespit edilmiştir.
- 2- EK 2’de gösterilen kadın cinayetlerine ilişkin kodlamalar, başlıklarının %24’ünün, içeriklerinin %52’sinin, görsellerinin ise %46’sının olumsuz değerlendirildiğini göstermektedir. Bu olumsuz kodlara sıklık açısından bakıldığında, başlıklarda en fazla sansasyonel, tık avcısı, şoke edici sözcükler kullanıldığı (TABLO 4), içerikte en sık kadın cinayetinin ataerkil nedenlerine atıfta bulunulmadığı ve cinayeti meşrulaştıran ifadeler kullanıldığı (TABLO 5), görselde ise fail yerine maktulü deşifre eden ve fail ve maktulün mutlu günlerine ait görseller kullanıldığı (TABLO 6) tespit edilmiştir.
- 3- EK 2’deki veriler cinsel taciz ve tecavüz haberlerinin hem sayısal olarak az olduğunu hem de olumsuz değerlendirmelerin az olduğunu göstermektedir. Tespit edilen az sayıda içerik hatası mağdurun kimliğini, adres bilgilerini açığa vuran ayrıntılar kullanılmış olması, görselde de aynı şekilde mağdurun kimliğini deşifre eden ve tecavüz mağdurlarının travmalarını canlandırarak görsel kullanılmış (TABLO 7) olmasıdır.
- 4- EK 2’deki tablo incelenen gazetelerde cinsiyet ve cinsel yönelime ilişkin herhangi bir haber bulunmadığını; erken evlendirmeye ilgili bulunan tek bir haberin de başlık, içerik ve görsel açısından sorunu olmadığını ortaya koymaktadır.
- 5- Çocuklarla ilgili haber teması ile ilgili EK 2’deki veriler, başlıkların %10’unun, içeriklerin %12’sinin ve görsellerin %9’unun olumsuz kodlarla değerlendirildiğini ortaya koymuştur. Bu haberlerde bulunan başlıklarda en sık habere konu olan olayla ilgili çocuğun kişisel haklarını zedeleyen, rencide edici sözcükler kullanılması, içerik ve görselde de 18 yaşından küçük fail veya mağdurun kimliğini deşifre eden bilgi ve resim kullanılması (TABLO 8) sorunlu bulunmuştur.
- 6- EK 2’de magazin haberleri ile ilgili veriler, başlıkların %5’inin, içeriklerin %5’inin ve görsellerin %15’inin olumsuz kodlandığını göstermektedir. Oldukça az sayıda olan bu hatalara bakıldığında, başlıklarda eril/cinsiyetçi sözcükler kullanıldığı ve sansasyonel, tık avcısı, şoke edici ifadeler yer verildiği, içerikte özel hayata giren, kişisel mahremiyete saldırı niteliğinde bilgilere ve kadını cinsel obje olarak yansıtan hikayelere yer verildiği (TABLO 9), görsellerde de en sık kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak ve gereksiz canlandırma yapan, kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller kullanıldığı (TABLO 10) tespit edilmiştir. Bu tür haberler

nispeten az sayıda olmakla birlikte magazin haberlerinde de eşitlikçi medya dili ilkelerine özen gösterilmesi önemlidir.

- 7- EK 2'de en son tema grubu olarak genel toplum ve siyaset haberleri verilerine bakıldığında, 991 haberin 654'ünü oluşturan en kalabalık temayı temsil eden bu haber grubunun başlıklarının, içeriklerin ve görsellerin sadece %2'sinde olumsuz kod kullanıldığı görülmektedir. Olumlu değerlendirilen genel toplum ve siyaset haberleri, kadınlarla ilgili olumlu olaylara değinen, toplumsal olaylarda kadının görünürlüğünü arttıran, kadın başarılarına, uzmanlığına, bilgisine yer veren, toplumsal cinsiyet sorunlarına olumlu yaklaşan içeriklerle eşitlikçi medya diline olumlu katkı yapıyor olarak değerlendirilmiştir (TABLO 11- 14).
- 8- Bu çalışmanın verilerinden çıkarılabilecek önemli diğer bir bulgu da Antalya yerel gazetelerinin toplam haberleri içinde kadın haberlerine yer verme oranları açısından büyük değişkenlik gösterdiği yönündedir. EK 1'in verileri ve Tablo 15 incelendiğinde gazetelerin bu oranlarının %28 ile %97 arasında değiştiği görülür. Bu oranı %50'nin üzerinde olan gazete sayısı 4; %40'ın üzerinde olan gazete sayısı ise 7'dir. Gazetelerin ortalaması ise %49'dur. Bu ortalamanın altındaki gazetelerin kadınlarla ilgili konularda nispeten körlük yaşadığı; ortalamanın üzerindeki gazetelerin ise yayın politikası açısından kadınların toplumsal görünürlüğüne değer verdikleri ve kadın sorunlarına ilgili buldukları sonucu çıkarılabilir.
- 9- Üzerinde durulması gereken diğer bir bulgu da, Tablo 15'in sayısal verilerine dayanılarak gazetelerin kadınlarla ilgili toplam haberleri içinde kadına yönelik şiddet, kadın cinayeti ve cinsel taciz haberlerine ne oranda yer verdiği. Bu oranlar incelenen gazetelerde %1 ile %67 arasında büyük bir değişkenlik göstermiştir. Bu değişkenlik gazetelerin yayın politikalarında çok büyük bir farklılığa işaret etmektedir. Tablo 15'deki ilk beş sıradaki yerel gazeteler kadınlara ilgili bu tip zorlayıcı, olumsuz haberlere %13'ün altında yer vermiş görünmekte, geri kalan gazeteler ise %29'un üzerinde bir oranla bu tip haberleri işlemektedir. Bu oranların ortalaması %25'dir. Dolayısıyla %25'in altında bir oranda bu tip haberlere yer veren gazetelerin yayın politikası itibarıyla kadın cinayeti, kadına yönelik şiddet, taciz ve tecavüz haberi yapmaktan kaçındığı, diğer gazetelerin gördüğü haberleri görmediği sonucu çıkarılabilir.
- 10- EK 2'deki veriler toplu olarak değerlendirildiğinde 991 haberin %92'sinin başlığının, %77'sinin içeriğinin ve %82'sinin görselinin olumlu değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu olumlu bir tablo olarak görülebilse de kadınlarla ilgili şiddet haberlerinde olumlu kodlar başlıklarda %70'e, içerikte %48'e, görselde ise %57'e düşmektedir. Kadın cinayeti haberlerinde bu oranlar (başlıkta %76; içerikte %58; görselde %54) ortalamaya göre oldukça düşüktür. Cinsel taciz haberlerinde ise başlıkların %100'ü, içeriklerin %94'ü, görsellerin ise %86'sı olumlu bulunmuştur. Bu bulgular habercilerin özellikle kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde kullandıkları dili düzeltmelerine ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir.

SONUÇ

Yukarıdaki veriler ve bulgular toplu olarak değerlendirildiğinde, Antalya yerel basınında eşitlikçi medya dili açısından üzerinde durulması gereken öncelikli alanlar ortaya çıkmaktadır. Yerel gazetelerin bazılarında özellikle kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde sorunlu kabul edilebilecek başlıklar, içerikler ve görseller kullanıldığı, sansasyonel, tık avcısı sözcüklerle mağdurları rencide eden, faili değil mağduru veya maktulü deşifre eden, mağdur yakınlarını riske atan, hak ihlaline neden olabilecek, şiddeti veya cinayeti meşrulaştıran, mağdurun özel hayatı ile ilgili gereksiz ayrıntılara giren, şiddet mağdurlarının travmalarını canlandırabilecek, süslenmiş haberler yapıldığı tespit edilmiştir.

Kadınlarla ilgili habercilik alanının, gazeteciler için, özel bir itina gerektiren, eşitlikçi medya dili ilkelerini titizlikle gözetmeye ihtiyaç duyan bir sosyal sorumluluk alanı olduğunun anlaşılmasına ihtiyaç vardır. Bu raporda ortaya çıkan başlık, içerik ve görsel problemleri öncelikli olmak üzere, toplumsal cinsiyet eşitliğine etki edeceğini ve katkı sağlayacağı düşünülen her alanda yayın politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Adak, Nurşen (2017) “Medyada Namus Adına İşlenen Cinayetler: Erkek Kurbanlar Üzerine Bir Çalışma”, *Mediterranean Journal of Humanities*, VII/2 (2017) 15-25.

Arar, Yurdağül Bezirgan, “Kadın Cinayetlerinde Şiddeti Sergilemek: Şefika Etik Vakası Üzerine Bir İnceleme”, *E Kıad Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Cilt 4, Sayı 14, Temmuz 2017.

Aslan, Ayda ve Kırışkan, Işın, Türkiye’de Kadın Cinayeti Haberlerinin İçerik Analizi (2008-2021) *International Journal of Social Inquiry* 15(1), 2022, pp.85–104.

Cantürk, Safure, “Medyanın Kadın Cinayetlerine Bakışı: 2009-2013 Dönemi Ayşe Paşalı ve Münevver Karabulut Cinayet Haberleri Örneği”, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Yıl 11, Cilt 18, Sayı 43, Kasım 2021.

Karaduman, Sibel ve Adalı Aydın, Gülten (2017) *Hegemonik Erkekliğin Medyadaki İnşası ve Temsili: Survivor 2017 Program İncelemesi*, Middle Black Sea Journal of Communication Studies, 2 (2): 26-40.

TÜKD Antalya Şubesi, Antalya Gazeteciler Cemiyeti ve Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberi*, Nisan 2022, Antalya.

Yetişer, Begüm, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Konusunu İçeren Medya Yayınlarının İçerik Analizi ile İncelenmesi”, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Yıl 11, Cilt 18, Sayı 39, Temmuz 2021.

İLGİLİ DİĞER KAYNAKLAR

Çiçek Tahaoğlu ve Elif Akgül (2018) *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı*, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2016) *Kadın ve Medya: Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu*, Akademi Yayını, İstanbul.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2019) *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*, İstanbul. (www.tgc.org.tr)

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2019) *Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu*, İstanbul. (www.tgc.org.tr)

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü *2008–2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı*

EKLER

EK 1: ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI SAYISAL VERİLERİ

EK 2: ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI TEMALARA GÖRE SAYISAL VERİLER TABLOSU

EK 3: ANTALYA GAZETECİLERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ REHBERİ

EK 4: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

EK 5: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME SAYFASI

EK 6: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ 6 AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU

EK 7: EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ TEMALARA GÖRE AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU

EK 1: ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI SAYISAL VERİLERİ

Yerel Gaz. No.	İncelenen Gazete Sayısı	Kadın Haberi İçeren Gazete Sayısı	Kadın Haberi Olan/ Toplam Gazete Sayısı	Toplam Haber Sayısı	Kadın Haberi Olan Gazete/ Toplam Haber	
1	116	53	0,46	76 haber 6 köşe yazısı	1,55	10 – kadına şiddet 14 – kadın cinayeti 58- genel toplum ve Siyaset (6 köşe yazısı dahil)
2	115	86	0,75	147	1,71	2- kadına şiddet 145- Genel Toplum ve siyaset
3	75	51	0,68	67	1,31	12- kadın cinayeti 15-kadına şiddet 1- erken evlilik 1-Çocuk 38- genel toplum ve siyaset (3 siyaset/ 4 belediye/ 4 sağlık/ 8 sanat/ 8 spor/ 6 kadın iş-koop)
4	127	41	0,32	52	1,27	9 -kadına Şiddet 22-Kadın cinayeti 4 cinsel taciz 6- Çocuk 1-Magazin 10-Genel toplum ve siyaset
5	127	43	0,34	45	1,55	1-kadına şiddet 4 -kadın cinayeti 1 -cinsel taciz 8 -çocuk 31- genel toplum ve siyaset
6	114	45	0,39	55 Haber 1 köşe yazısı	1,22	11 -kadına şiddet 12- kadın cinayeti 2- cinsel taciz 31 -genel toplum ve siyaset (Biri koseyazısı)
7	122	46	0,38	52	1,13	8- Kadına Şiddet 13- Kadın Cinayeti 31- Genel toplum ve siyaset (Belediye-20: Kooperatif, Sanat, Kültür, Eğitim, Spor)
8	130	126	0,97	162	1,29	9 – kadına Şiddet 2- kadın cinayeti 2 -cinsel taciz 25- çocuk 20 -magazin 104- genel toplum ve siyaset

9	126	79	0,63	86 1 köşe yazısı	1,09	10- Kadına şiddet 14-Kadın cinayeti 3- Cinsel taciz 8- Çocuk 9-Magazin 43-Genel Toplum(Spor-4, Kayıp- 2, Belediye- 10, Genel- 29, Siyasi- 2) (Biri Köşe yazısı- 1
10	110	48	0,44	66	1,38	12 -kadına Şiddet 12 -Kadın cinayeti 2- Cinsel taciz 1-Çocuk cinayeti (anne)-1 39-Genel Toplum (Kültür sanat-20 Kadın-14, Sağlık-3, Spor-2)
11	103	29	0,28	31	1,06	2- kadına şiddet 11 -magazin 18 -genel toplum ve siyaset
12	158	62	0,39	74	1,19	2- kadına şiddet 3 – kadın cinayeti 1 – cinsel taciz 68- genel toplum ve siyaset
13	159	64	0,40	70	1,09	14 – kadına şiddet 16- kadın cinayeti 2 – cinsel taciz 38 -genel toplum ve siyaset
TOP.	1582	773	%49	991 Haber (8 'i Köşe yazısı)	1,27	105 – kadına şiddet (%11) 124- kadın cinayeti (%12) 17- cinsel taciz (%2) 1 -erken evlilik (binde 1) 49 -çocuk (%5) 41 -magazin (%4) Genel toplum ve siyaset- 654 (%66) GENEL TOPLAM -991 (8'i köşe yazısı)

**EK 2 ANTALYA YEREL GAZETELERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ İZLEME ÇALIŞMASI TEMALARA GÖRE
SAYISAL VERİLER TABLOSU**

DEĞERLENDİRİLEN HABER TEMASI/ Toplam haber sayısı	BAŞLIK ÖLÇÜTLERİ (B)		İÇERİK ÖLÇÜTLERİ (İ)		GÖRSEL ÖLÇÜTLERİ (G)	
	Toplam olumlu başlık sayısı	Toplam olumsuz başlık kodları dağılımı	Toplam olumlu içerik kodları dağılımı	Toplam olumsuz içerik kodları dağılımı	Toplam olumlu görsel sayısı	Toplam olumsuz görsel kodları dağılımı
Kadına/cinsel yönelime yönelik şiddet 105 haber	73 B+ (%70)	4 B-1 14 B-2 2 B-3 1 B-4 20 B-5	50 İ+ (%48)	3 İ-1 37 İ-2 18 İ-3 6 İ-4 10 İ-5 1 İ-6 7 İ-7 2 İ-9 7 İ-10	60 G+ (% 5 7)	3 G-1 2 G-2 12 G-3 6 G-4 5 G-5 18 G-6 11 G-7 2 G-8 3 G-9
Kadın cinayetleri 124 haber	93 B+ (%75)	1 B-1 1 B-2 4 B-3 26 B-5	58 İ+1 (%47) 22 İ+2 (%18) 17 İ+3 (%14) 21 İ+4 (%18) 7 İ+5 (%0,6)	2 İ-1 19 İ-2 5 İ-3 10 İ-4 8 İ-5 7 İ-6 6 İ-7 7 İ-8 14 İ-9 6 İ-10 2 İ-11	66 G+ (%53)	2 G-3 1 G-5 19 G-6 2 G-7 8 G-8
Cinsel taciz, tecavüz haberleri 17 haber	17 B+ (%100)	----	16 İ+ (%94)	1 İ-3 (%6)	12 G+ (3 haberde görsel yok) (%86)	1 G-1 1 G-3
Cinsiyet/ Cinsel Yönelim haberleri	---	---	---	---	----	---
Erken evlendirme Haberleri 1 haber	1 B+ (%100)	---	1 İ+ (%100)	----	1 G+ (%100)	---

DEĞERLENDİRİLEN HABER TEMASI/ Toplam haber sayısı	BAŞLIK ÖLÇÜTLERİ (B)		İÇERİK ÖLÇÜTLERİ (İ)		GÖRSEL ÖLÇÜTLERİ (G)	
	Toplam olumlu başlık sayısı	Toplam olumsuz başlık kodları dağılımı	Toplam olumlu içerik kodları dağılımı	Toplam olumsuz içerik kodları dağılımı	Toplam olumlu görsel sayısı	Toplam olumsuz görsel kodları dağılımı
Çocuklarla ilgili haberler 49 haber	44 B+ (%90)	5 B-1 (%10)	43 İ+ (%88)	5 İ-1 (%12)	41 G+ (4 haberde görsel yok) (%91)	4 G-1 (%9)
Magazin haberleri 41 haber	39 B+ (%95)	1 B-1 1 B-5 (%5)	39 İ+ (%95)	1 İ-2 1 İ-4 (%5)	35 G+ (%85)	3 G-1 2 G-2 3 G-3
Genel toplum ve siyaset haberleri 654 haber	638 B+ (%98)	16 B-1 5 B-2 4 B-3	357 İ+1 117 İ+2 369 İ+3 47 İ+4 17 İ+5 82 İ+6	8 İ-1 4 İ-2 2 İ-3	638 G+ (%98)	1 G-1 4 G-2 3 G-3
TOPLAM 991 HABER	905 B+ (%92)	108 olumsuz kod	1263 olumlu kod	207 olumsuz kod	818 G+ (7 haberde görsel yok) (%82)	111 olumsuz kod (%11)

EK:3

ANTALYA GAZETECİLERİ EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ REHBERİ

DERLEYEN: PROF. DR. FULYA SARVAN

EDİTÖR KURULU: PROF. DR. SEÇİL DEREN VAN HET HOF

DOÇ. DR. SİBEL KARADUMAN

ÖĞR. GÖR. IŞIK TUNÇEL

SONGÜL BAŞKAYA

NİSAN 2022

ANTALYA

WWW.agc.org.tr

WWW.tukdantalya.org.tr

www.iletisim.akdeniz.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

İdris Taş- Antalya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı

SUNUŞ

Prof. Dr. Fulya Sarvan-Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Antalya Şubesi Başkanı

AKADEMİK GÖRÜŞ

Prof. Dr. Seçil Prof. Dr. Seçil Deren Van Het Hof- Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi

TANIMLAR

Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Cinsiyetçilik

Medya Dili

Cinsiyetçi Dil

Hak Odaklı Habercilik

Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik

Eşitlikçi Medya Dili ve Habercilik

MEDYA KURULUŞLARINA DÜŞEN GÖREVLER

MEDYA ÇALIŞANLARINA DÜŞEN GÖREVLER

Gazetecinin Temel Görevleri

İnsan Hakları Odaklı Habercilik ve Gazetecinin Davranış Kuralları

KADIN/CİNSEL KİMLİK HABERLERİNDE HABERCİLİK İLKELERİ

Kadına Yönelik Şiddet Haberleri

Kadın Cinayeti Haberleri

Cinsel Saldırı, Taciz ve Tecavüz Haberleri

Çocuk Yaşta Evlilik Haberleri

Çocuklarla İlgili Haberler

Cinsel Yönelimlerle İlgili Haberler

Magazin Haberleri

Haberde cinsiyetçilikten kaçınmak

HABER YAZDIKTAN SONRA SORULACAK SORULAR

KAYNAKLAR

ÖNSÖZ

Elbette şiddetin her türüne karşıyız ama kadınlara yönelik şiddet maalesef her türlü önleme rağmen gün geçtikçe artıyor. Bu utanç tablosunda ne yazık ki medyanın etkisi yadsınmaz oranda.

Özellikle çocukların şiddet görüntülerinden etkilendiği su götürmez bir gerçek. Haber içerikleri başta olmak üzere gerçeğin sunumu yerine, komedi ve eğlence içerikleriyle daha yumuşatılmış gibi gözükken tüm içeriklerde şiddet unsurlarıyla karşı karşıya kalıyoruz.

Salt reyting kaygısıyla, “toplumda şiddet vardır ve medya, ürünlerinde toplumu doğru şekilde yansıtmakla yükümlüdür” söylemi yatmaktadır. Bu algının değişmesi, dönüşmesi amacıyla Antalya Gazeteciler Cemiyeti ve Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Antalya Şubesi ortak bir projeye hedef kitleye yönelik bir eğitim gerçekleştirdik. Var olan şiddet içeriklerinin medya dilindeki temsilinin yeniden inşa edilmesi gerekiyor. Bunun yolu öncelikle eğitimden geçmektedir. Başta medya mensupları olmak üzere herkesin sağduyu ile, toplumsal cinsiyet eşitliliğine duyarlı olarak, iyi birer medya okur yazarı olabilmesi kamu yararı adına önemli bir dönüşümün başlangıcı olacaktır. Eğitim kurumları, üniversiteler ve sektör iş birliği ile bunun sağlanabilmesi mümkündür.

Kadınların klişeleşmiş kalıplarla medyada yer almasına izin vermeyeceğiz. Başta ben olmak üzere tüm Antalya Gazeteciler Cemiyeti üyeleri olarak medya dilinin dönüşümüne kulak veriyoruz. Kadının medyadaki temsilinin toplumun refahı ve gelecek nesillerin sağlıklı bireylere dönüşmesindeki hayati önemini bilmeyenler için farkındalık sağlayan bu eğitim iş birliğinde Akdeniz Üniversitesi öğretim üyeleri ile TÜKD üyelerinin özverili katkıları için teşekkürü bir borç bilirim.

İdris TAŞ

Antalya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı

SUNUŞ

Derneğimizin Antalya Gazeteciler Cemiyeti ile imzaladığı protokol çerçevesinde Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Araştırma ve Uygulama Merkezi (KATCAM) iş birliğinde başlattığımız Antalya'da Medya Dilini Dönüştürüyoruz Projesinin önemli aşamalarından biri olarak kabul ettiğimiz *Antalya Gazetecileri Eşitlikçi Medya Dili Rehberi*'ni okurların kullanımına sunmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Bu rehber toplumsal cinsiyet eşitlikçi medya dili alanında Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin 2019 yılında yayımladığı "*Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*" ile "*Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu*", ve TGC Kadın Gazeteciler Komisyonu tarafından 2016 yılında hazırlanan "*Kadın ve Medya; Toplumsal Eşitlikçi Haber Kılavuzu*"nda yer alan ilkeler temel alınarak Antalya'da başlattığımız projenin amaçlarına uygun olarak derlenmiştir. Bu öncü çalışmaları için TGC'ne ve "Eşitlikçi Medya Dili Eğitim Programında" katılımcılarla deneyimlerini paylaşan kadın gazetecilere şükran borçluyuz. Öncü çalışmaları ve sundukları destekle yolumuzu açtılar, projemizin hızlı ilerlemesine vesile oldular.

Bu rehberin cinsiyetçi medya dili ile toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri arasındaki bağıntılar konusunda gerek medya çalışanlarının gerekse geleceğin basın yayın çalışanları olacak İletişim Fakültesi öğrencilerinin farkındalığını arttırarak eşitlikçi medya dili kullanımı için Antalya basınında kararlılık gelişmesine yardımcı olacağına inanıyoruz. Bu rehber kadınlara ilgili haberlerde kullanılan cinsiyetçi, ötekileştirici, ikincilleştirici dilin özelliklerine dikkat çekerek özellikle kadına ve farklı cinsel yönelimlere yönelik şiddet, cinayet, cinsel taciz, tecavüz vb. olaylarda habercilerin bağlı kalmaları gereken etik kuralları kapsamaktadır. Basın yayın kuruluşlarınca kadının ve kadın meselelerinin eşitlikçi bir medya diliyle ele alınmasında Antalya gazetecilerinin de öncü bir rol üstlenmesini ve henüz bu alanda yol almamış diğer kentlerimizin gazetecilerine örnek olmasını diliyoruz.

Bu rehber herkesin kolayca ulaşabilmesi için, çağın gereklerine uyarak, bir E-kitapçık şeklinde basılması ve bu projenin ortakları olan her üç kurumun da web sayfasından erişilebilir olması kararlaştırıldı. Bu formatıyla basın mensuplarımızın ve iletişim fakültesi öğrencilerimizin istedikleri her an cep telefonlarından rehberin belli bir konuda öngördüğü kurallara danışabileceklerini düşünüyoruz. Ayrıca medya mensuplarının farkındalıklarının medya ürünleri tüketicilerine de kısa sürede yansıtacağını, onların farkındalıklarının da gelişmesi ile eşitlikçi medya dili talebinin de yükseleceğini umut ediyoruz.

Eşitlikçi medya diline ulaşmanın bir yolculuk olduğu ve zaman alabileceğinin farkındayız. Ancak önemli olan yola çıkabilmiş olmamızdır. Bu yolculukta bize eşlik ederek bu meselenin savunucuları arasına katılmanızı dileriz.

Prof. Dr. Fulya Sarvan

Türk Ünitersiteli Kadınlar Derneği Antalya Şubesi Başkanı

AKADEMİK GÖRÜŞ

Eşitlikçi Medya Dili Projesi medya ürünlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık ve davranış değişikliğini ele alan ilk çalışma değil ve muhtemelen son çalışma da olmayacak. Çünkü ne yazık ki tüm çabalara rağmen hala arzu ettiğimiz noktada değiliz. Oysa eşitlikçi medya dili iki temel gerekçeyle tek tek hepimizin yaşamını etkilemektedir.

Birincisi medya ürünlerinin küçük yaşlardan itibaren gündelik yaşantımızın ayrılmaz parçası olarak bizleri sarıp sarmalaması ve kültürel dünyamızda giderek daha büyük yer tutmasıdır. Kültürün ve kültürün içindeki tüm değerlerin neredeyse temel taşıyıcısı medya haline gelmiştir. 21. yüzyılda ikincil sosyalleşme kadar birincil sosyalleşme süreçlerinde dahi medya ürünlerinin rol oynadığına şahit oluyoruz. Çizgi filmlerden reklamlara çocukluktan gençliğe belli toplumsal normlarla beraber önyargıların da medya ile aktarıldığını görüyoruz. Dolayısıyla medya ürünlerine ve bu ürünlerdeki mesajlara yönelik farkındalığı, medya okuryazarlığını artırmaya yönelik çabalar süreklilik gösterdiği ölçüde etkili olabilecektir.

İkincisi, başta toplumsal cinsiyet olmak üzere her türlü ayrımcı dile karşı duyarlılığı canlı tutma gereksinimidir. Dil ve beraberinde medya dili elbette ki eşitsizliğin ne biricik kaynağı ne de biricik çözüm noktasıdır. Fakat önemli bir başlangıç noktasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması feminizme indirgenebilecek bir mesele değildir. Toplumsal cinsiyet eşitliği başta ekonomik olmak üzere siyasal ve kültürel gelişme için elzemdir. Toplumun yarısının ekonomik, düşünsel, siyasal ve kültürel üretim süreçlerine yeterince katkı yapamaması, topallayarak maraton koşmaya benzer. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği kadın sorunu olarak algılandığı sürece hep eksik kalmaya mahkumdur.

Dil ve kültür birbirinden ayrılması güç unsurlardır: kültürü dil içinde yaşatır ve aktarırız. Dil aracılığı ile düşünür ve hissederiz. Dili ailemizden ve çevremizden olduğu kadar medyadan da öğreniriz, ki zaten ailemizin ve çevremizin dilinin şekillenmesinde de medya etkilidir. Bir piramit düşünelim ki bunun zemininde cinsiyet ayrımcılığını görmezden gelen bir dil ve medya dili olsun. Bunun üstünde sorgulanmasına izin verilmeyen toplumsal cinsiyet klişeleri, onun üstünde sözlü ya da fiziksel taciz, onun da üstünde psikolojik, ekonomik, fiziksel baskı ve en üstte de cinsiyete dayalı cinayetler yer alacaktır. Bugün hem gündelik dilimize hem de medya dili konusunda göstereceğimiz özen yarın daha az kadın cinayetinin işlenmesinde bir adım olabilir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelede ilk adımımız fark etmek, ikincisi davranışlarımızı değiştirmek ve son olarak da kamusal alanda bu ilkenin savunuculuğunu üstlenmektir.

Bu değişimi gerçekleştirmekte en önemli aktörler gazeteciler, medya çalışanları ve gelecekte bu görevleri üstlenecek olan İletişim Fakültesi öğrencileridir. Bu çalışma eşitlikçi bir medya dili için gösterecekleri çabalarda onlara destek ve kılavuz olacaktır.

Prof. Dr. Seçil Prof. Dr. Seçil Deren Van Het Hof

Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi

TANIMLAR

Toplumsal Cinsiyet

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2008–2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (s. 15) cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını şöyle ilişkilendirir:

“‘Cinsiyet’ kavramı, kadınlar ile erkekler arasındaki evrensel biyolojik farklılıklara atıfta bulunurken ‘Toplumsal Cinsiyet’ kavramı, kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri belirli bir bağlama göre tanımlamakta, erkeklerle kadınlar ve erkek çocuklarıyla kız çocukları arasındaki ilişkiye ve bu ilişkinin sosyal olarak nasıl kurulduğuna değinmektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin getirdiği roller dinamiktir ve içeriği zamana ve yere göre değişmektedir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği eşit olmayan güç ilişkisi içermektedir. Erkekler ve erkeklere atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değer, birçok açıdan kadınlara ve kadınlara atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değerden daha büyüktür. Toplumun tarihsel olarak erkek yönelimli bu yaklaşımla şekillenmiş olduğu gün geçtikçe daha çok kabul edilen bir gerçektir. Erkek normu, toplumun bütünü için genel bir norm olarak kabul edilmekte ve bu da politika ve yapılara yansımaktadır. Böylece, politikalar ve yapılar genellikle erkek üzerinden şekillenmekte, istemeden de olsa toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebep olmaktadır.”

“Kişiler toplumsal cinsiyet normlarını aile, okul, iş yeri, medya gibi sosyal ortamlardaki etkileşim süreci içinde öğrenir ve içselleştirirler. Yani toplumsal cinsiyete dayanan roller değişmez, sabit ve sorgulanamaz değildir. Toplumsal cinsiyet kavramı; cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet ifadesi gibi kavramları da içerisinde barındırır. Cinsel kimlik kompleks, akışkan ve kişiye özeldir. Bu nedenle tıpkı ikili cinsiyet sistemi gibi, kadın ve erkek arasında kurulmuş eşitsiz ve hiyerarşik ilişkinin kendisi de yapaydır; sorgulanabilir, değiştirilebilir, dönüştürülebilirdir. Toplumsal cinsiyete dayalı kalıplar ve roller keskinleştğinde ve sabitlendiğinde, bu kalıplara sığmayan kişilere yönelik önyargılar, baskı ve şiddet de artar” (<https://cinselsiddetlemucadele.org/toplumsal-cinsiyet-kavramlari/Erişim>: 16.03.2022).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin (CEDAW) temel hedefi, toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla, kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı önyargıların yanı sıra geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Sözleşme kadınlara karşı ayrımcılığa açık bir tanım getirmekte ve taraf devlete kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için yasal düzenlemeler ve eşitliği sağlamak üzere geçici özel önlemler de dahil tüm uygun önlemleri alma görevini vermektedir. Taraf devletler eşitsizliği yeniden üreten geleneksel kalıp yargıları ortadan kaldırarak eşitlikçi tutum ve davranışların geliştirilmesinin yanı sıra kadın sorunlarının görüldüğü pek çok konuda önlem almak ile görevli kılınmıştır.

Yeşim Arat’a göre, “Toplumsal cinsiyet eşitliği, fırsat eşitliğinin ötesinde bu eşitsizliklerin sona ermesi talebini dile getiriyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumun her katmanında karşımıza çıkan, toplumsal cinsiyet farkları üzerinden kurgulanan hiyerarşik ilişkilerin sonlandırılması, güç farklılıklarına yol açan bu ilişkilerin, değerlerin ve kurumların toplumsallaşma mekanizmalarının dönüşmesi demek. Her gün, bir kadının eşi veya erkek akrabası tarafından öldürüldüğü günümüzde, toplumsal cinsiyet eşitliği kadına yönelik şiddetin önlenmesi veya kadının toplumsal yaşamın bir parçası olabilmesinin olmazsa olmaz koşuludur. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin olmadığı bir yerde kadına yönelik şiddet önlenemez... Toplumsal cinsiyet eşitliği talebi, kadınların erkeklerle aynı olma değil, aynı gibi değerlendirilme talebidir.

Kadınlar erkeklerden farklı oldukları için, aralarındaki toplumsal cinsiyet kimliklerinden kaynaklanan adaletsiz güç farklılıklarının yok edilmesi, erkeklerden farklı fakat eşit olarak değerlendirilmesinin bir gereğidir.” (<https://sarkac.org/2020/02/toplumsal-cinsiyet-nedir-ne-degidir/Erisim.16.03.2022> (*Yeşim Arat, Bilim Akademisi üyesi, Boğaziçi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü*).

Cinsiyetçilik

Cinsiyetçilik, cinsiyetin önemi olmadığı insanları cinsiyetlerine göre yargılamaktır. Cinsiyetçilik, bir cinsiyetin diğerinden üstün olduğu inancına dayanan bir ideoloji olarak tanımlanabilir. Cinsiyetçilik, kişinin cinsiyetine veya toplumsal cinsiyetine dayalı önyargı veya ayrımcılıktır. Cinsiyetçilik herkesi etkileyebilir, ancak öncelikle kadınları ve kız çocuklarını etkiler.

Cinsiyetçilik bir grup olarak kadınlar hakkında klişeler ve önyargılar üstüne kuruludur. Cinsiyet klişeleri, kadınların ve erkeklerin cinsiyete dayalı özellikleri ve davranışları hakkında yaygın inançlardır. Bilimsel araştırmalar, erkeklerin toplumsal olarak daha değerli olduklarına ve bir dizi aktivitede kadınlardan daha yetkin olduklarına dair yaygın olarak paylaşılan kültürel inançlar olduğunu tespit etmiştir. Örneğin, kadınların matematik alanındaki başarıları toplumdaki yaygın olumsuz yetenek klişesinden etkilenir. Toplumda daha az sayıda kadın mühendis, kadın matematikçi, kadın siyasetçi vb. olmasının ardında cinsiyetçilikten kaynaklanan klişeler ve ideolojik kabuller vardır. Kurumsal ve yasal düzlemdeki eşit imkanlar dahi klişeler ve inançların neden olduğu eşitsizlikleri ortadan kaldırmakta yeterli olmamaktadır.

Sosyoloji, cinsiyetçiliği hem bireysel hem de kurumsal düzeyde tezahür eden olarak incelemiştir. Toplumsal kurumlar tarafından sürdürülen cinsiyetçilik ve cinsel ayrımcılık, kadınlar için dezavantajlarla sonuçlanan bir baskı sistemine dönüşmektedir. Cinsiyet ayrımcılığı özellikle eğitim ve işyeri eşitsizliği açısından tartışılmaktadır.

Sosyal psikoloji, kararsız cinsiyetçilik terimi ile kadınlar hakkındaki klişelerin nasıl hem olumlu hem de olumsuz olabileceğini açıklar. Örneğin, “kadınlar korunması gereken narin yaratıklardır” demek de cinsiyetçi bir yaklaşım ve ifadedir.

Cinsiyetçilik aynı zamanda ataerkil düzenin bir dalı olarak tanımlanır. Ataerkil normları rasyonalize eder, meşrulaştırır, denetler ve uygular. Cinsiyetçilik genellikle ataerkil sosyal düzenlemeleri doğal, iyi veya kaçınılmaz olarak göstermeye çalışır, böylece onlara direnmek için hiçbir neden kalmaz.

Aşırı cinsiyetçilik, cinsel tacizi, tecavüzü ve diğer cinsel şiddet biçimlerini teşvik edebilir.

Medya Dili

Medya dili, bir medya metninin anlamının izleyiciye iletilme şeklidir. Medya dili, anlamın resimler, kelimeler veya diyaloglar aracılığıyla nasıl ifade edildiğidir. Hareketli bir görüntü metnindeki karakterleri görmek, anlamın sözlü olmayan iletişim olarak karşımıza çıkmasına olanak tanır. Bu, bir filmde ya da fotoğrafta jestleri, yüz ifadelerini, kıyafetleri ve sahne dekorlarını ve ayrıca karakterlerin çerçeveye yerleştirildiği yerleri içerir. Medya dili, bir sahnenin kurulması ve resmedilmesi / filme alınması yoluyla önerilen işaretler ve semboller aracılığıyla anlamı iletir.

Medya metinlerinde yer alan işaret ve semboller çok anlamlıdır, yani birçok yoruma açıktır. Medya metnindeki farklı olası anlamlar iki şeye bağlıdır. Birincisi, metindeki işaret ve sembollerin “okunma” şeklidir. İkincisi, metni “okuyan” kişinin kültürel arka planıdır.

Medya ürünleri, bir dizi görsel kod ve teknik kod aracılığıyla izleyicilerine karmaşık bir anlam dizisi iletir. Yıllarca tekrarlanan kodlardan sonra, anlamları genellikle toplum tarafından kabul edilir. Örneğin, bir karakterin yüzündeki bir yara izi, izleyiciye onların 'kötü adam' olduklarını gösteren bir kod işlevi görebilir. Benzer biçimde reklamlarda sürekli ev ortamında gösterilen kadın, uygun kültürel arka planın da etkisiyle kadının yerinin ev olduğu şeklinde bir normun yerleşmesinde rol oynayabilir.

Roland Barthes'a göre çağdaş toplumun mitleri medya ürünleridir. Barthes için mit, medya dili aracılığıyla pekiştirilen ve yaygınlaşan bir inançtır. Bu kavram hegemonya ve klişelerle yakından ilgilidir. Toplumsal normları ve değerleri haberler, reklamlar, televizyon programları gibi medya ürünleri aracılığı ile keşfederiz.

Medya dili, toplumsal cinsiyete dayalı hegemonyanın sürdürülmesinde ve toplumsal cinsiyete dayalı klişelerin yayılmasında önemli bir rol oynar.

Cinsiyetçi Dil

Cinsiyetçi dil, cinsiyete dayalı olarak insanları küçük düşüren, görmezden gelen veya klişeleştiren ya da gereksiz yere cinsiyete dikkat çeken sözcükler ve ifadeler olarak tanımlanır. Önyargılı ve ayrımcı bir dildir ve genellikle kadınlar olmak üzere bir gruba veya bireye karşı cinsel kimliğine atfen haksız bir önyargı içerir.

Dilde cinsiyetçilik, dil belirli bir cinsiyetin üyeleri değersizleştirildiğinde ortaya çıkar. Cinsiyetçi dil, birçok durumda erkek üstünlüğünü teşvik eder. Dilde cinsiyetçilik bilinci, gerçeklik algısını, kültürel anlamları kodlama ve aktarmayı ve toplumsallaşmayı etkiler. Dilbilimciler, farklı dillerde erkek-norm kullanımına dikkat çekmektedirler. Başka bir ifadeyle, “insanlık” yerine “insanoğlu” demek erkeği norm haline getirir. Eril olanın dilde norm haline gelmesi eril olmayana aşağılara düşürerek cinsiyetçilikle sonuçlanır. Dilde cinsiyetçilik, her zaman açık olmadığı için dolaylı bir cinsiyetçilik biçimi olarak kabul edilir.

Cinsiyetçi dil aynı zamanda cinsiyete özgü aşağılayıcı terimlerde de ortaya çıkar. Cinsiyete özgü aşağılayıcı terimler, cinsiyetleri nedeniyle başka bir kişiyi korkutur veya ona zarar verir. Cinsiyetçilik, küçümseme gibi olumsuz toplumsal cinsiyete dayalı çıkarımlarla dilde ifade edilebilir. Örneğin, bir dişiden "kadın" yerine "kız" olarak bahsedilmesi cinsel deneyimine ilişkin yerleşik değerleri kasten ya da kasıtsız ima edebilir. Diğer örnekler müstehcen dili içerir. Cinsiyete dayalı her türlü aşağılama, hakaret ve küfür cinsiyetçi dilin en göze çarpan örnekleridir.

Cinsiyetçi dil toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın yalnızca bir parçasıdır ama önemli bir parçasıdır. Toplumda var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin seçilen sözcükler, yapılan benzetmeler, kullanılan deyimler ve atasözleri, başvurulan metaforlar aracılığı ile normalleştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında cinsiyetçi dil önemli bir zemindir.

Hak Odaklı Habercilik

Çiçek Tahaoğlu ve Elif Akgül'ün hazırladığı “*Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı*” (IPS İletişim Vakfı, 2018) bu terimi şöyle açıklamaktadır:

“Hak odaklı habercilik yalnızca biçimde insan hakları ihlallerini ve hak kullanımlarını haberleştiren ve takip eden bir habercilikten öte; bütün haberleri kadın, çocuk ve cinsel yönelimleri, etnik, ırksal, dinsel/mezhepsel, kültürel kimlikleriyle “ötekileştirilenler” odaklı kılan ve kuran, bunları yaparken de yeni hak ihlallerine neden olmayan bir haberciliği anlatır” (s.12).

“Hak odaklı habercilik geleneksel habercilik anlayışını sorgularken hak mücadelesini merkeze alır. Hak odaklı habercilikte ötekileştirilenlerin haber konusu olması için herhangi bir ihlalin öznesi ya da faili olmaları beklenmez, haberde yeni ihlaller yaratılmaz, eşitsizliklere ve çözümlerine vurgu yapılır.” (s. 23)

“Hak haberciliğinin bir ayağı hak ihlallerini yazmak ve süreci takip etmek, diğer ayağı ise o ihlallere karşı mücadeleleri ve kazanımları görünür kılmak. İhlallerin peşine düşmek, neyin yanlış yapıldığını, aslında nasıl yapılması gerektiğini, sorumluların kim olduğunu haberci bakışıyla sormak ve sorgulamak, kazanımların takibini yapmak...İhlaller kadar mücadele ve kazanımları görünür kılmak” (s.24).

Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik

Çiçek Tahaoğlu ve Elif Akgül’ün hazırladığı “*Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı*” (IPS İletişim Vakfı, 2018) bu terimi şöyle açıklamaktadır:

“Toplumsal cinsiyet odaklı habercilik hak haberciliği politik ve etik tercihinin bir parçasıdır...Toplumsal cinsiyet odaklı habercilik, “kadınların sadece kadınlara değen konulara sıkıştırıldığı, LGBTİ+’ların görmezden gelindiği haber yaklaşımına karşı, her yaptığımız haberde kadın ve LGBTİ+’ları merkeze almaya, eril anlatıyı sarsacak bir dil kullanmaya ve yaygın medyadaki haber söylemine bir alternatif üretmeye” çalışan bir habercilik olarak tanımlanmaktadır”(s.23).

Bu nedenle, cinsiyet çeşitliliği açısından kapsayıcı,

Kadın ve LGBTİ+ hakları konusunda bilgilendirici,

Hak ihlalleri ile kazanımları takip eden ve görünür kılan,

Hak taleplerini duyuran, bunu yaparken yeni hak ihlallerine sebep olmayan,

Ayrımcılıktan uzak bir haberciliktir.

Yani eşitsizliği yeniden üretmeyen, toplumun sadece erkeklerden oluşan, hetero bir kulüp olmadığını hatırlatan, haber değeri taşıyan her gelişmeden kadınlar ve LGBTİ+’ların da eşit şekilde etkilendiği gerçeğini de göz önünde bulundurularak yapılan bir haberciliktir” (s. 23).

Eşitlikçi Medya Dili ve Habercilik

Yukarıda verdiğimiz tanımlar çerçevesinde eşitlikçi medya dilini, ana akım medyada kullanılmakta olan cinsiyetçi, kadınlara ve cinsel yönelim çeşitliliğine yönelik ayrımcı ve duyarsız özellikler taşıyan medya diline karşı farkındalık geliştirerek, ele alınan konu kadınlarla ilgili olsun olmasın,

- Kullanılan başlıklar, metin içerikleri ve görselleri eşitlik bakış açısıyla irdeleyen;
- Cinsiyetçiliği ve ataerkil anlayışı pekiştirecek sözcükleri, görselleri kullanmayan;
- Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken konuları, temaları, sözcükleri önceleyen;
- Ele alınan olguyu eril bakış açısı yerine eşitlikçi bir bakışla ele alan;
- Toplumsal eşitsizliklere, ötekileştirilen grupların sorunlarına dikkat çeken;
- Kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerini tiraj kaygısı yerine sorun çözümleyici bir yaklaşımla izlemeye alan;
- Toplumsal hak ihlallerini, ayrımcılığa uğrayanların hak taleplerini duyuran ve fikri takibini yapan;
- Ayrıma ve şiddete uğrayanlarla ilgili haber yaparken yeni hak ihlalleri yapmamaya özen gösteren bir medya dilidir.

MEDYA KURULUŞLARINA DÜŞEN GÖREVLER

TGC *Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu* (www.tgc.org.tr, 2019) medya kuruluşlarına düşen temel görevleri şöyle özetlemektedir (s.23-24):

“Medya kuruluşları, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda ulusal ve uluslararası hedeflerden yola çıkarak, toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla kendine özgü öz denetim politikaları ve kurum içi izleme mekanizmaları oluşturarak bunları kamuoyuna duyurmalıdır. Bu mekanizmalar, medya içeriğinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama hedefinden sapmalar söz konusu olduğunda öneri geliştirebilecek danışma organlarını da içermelidir. Çalışanların toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırmayı hedefleyen kurum içi eğitim programları oluşturulmalı, ayrıca kurum dışı programlara katılım da teşvik edilmelidir.

Toplumda cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımcılığı konusundaki her türlü ihlalin izlenmesi, haber ve diğer içerikler yoluyla topluma yansıtılması bütün medya kuruluşlarının öncelik verdiği bir konu olmalıdır.

Çalışanlar, her tür olay ve olguyu toplumsal cinsiyet eşitliği açısından irdelemeye yönlendirilmelidir.

Medya kuruluşlarındaki istihdam sürecinde ve medya çalışanlarının meslek örgütlerindeki temsilinde farklı cinsiyetlerdeki çalışanlara eşit olanaklar sağlanmalıdır.

Bu çerçevede:

- Çalışanlar arasında kadınların sayısının artmasına önem ve öncelik verilmelidir.
- Eşit işe eşit ücret ilkesi farklı cinsiyetlerdeki medya çalışanları açısından geçerli kılınmalıdır.
- Yönetim kademelerinde kadınların da yükselmesine olanak tanınmalıdır.
- Kadınlar ve cinsel yönelimleri farklı olanların işyerinde ayrımcılık ve tacize uğramalarını önleyici politika ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.”

MEDYA ÇALIŞANLARINA DÜŞEN GÖREVLER

Gazetecinin Tanımı ve Temel Görevleri

TGC *Hak ve Sorumluluk Bildirgesi* 'nde (www.tgc.org.tr, 2019) gazeteci şöyle tanımlanmakta ve temel görevleri şöyle özetlenmektedir (s.9-13):

“Günlük yahut süreli, yazılı, görüntülü, sesli elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir.”

1. Gazeteci, halkın bilgi edinme hakkı uyarınca, haber alma, yorum yapma ve eleştirme özgürlüğünü kullanırken kendi açısından sonuçları ne olursa olsun, gerçekleri çarpıtmadan aktarmak zorundadır.
2. Gazeteci, başta barış, demokrasi, hukukun üstünlüğü laiklik ve insan hakları olmak üzere; insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur.
3. Gazeteci, milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, dil, din, mezhep, inanç, inançsızlık, sınıf, dünya görüşü ayrımcılığı yapmadan tüm uluslar, halklar ve bireylerin haklarını tanır, saygı gösterir.
4. Gazeteci, insanlar, uluslar ve topluluklar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır.
5. Gazeteci, bireylerin, toplulukların ve ulusların kültürel değerlerini, inançlarını veya inançsızlığını saldırı konusu haline getiremez, küçümseyemez, alay edemez.
6. Gazeteci, şiddeti haklı gösterici, özendirici ve savaşı kışkırtıcı yayın yapamaz.
7. Gazeteci, kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz; kaynak açık olmadığında, yayınlamaya karar verdiği durumlarda da kamuoyuna gerekli uyarılarda bulunur.
8. Gazeteci, bilgiyi yok edemez, görmezlikten gelemez, metinler ve belgeleri değiştiremez.
9. Gazeteci, halkın haber alma hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiçbir amaç için izin verilmedikçe kimsenin özel yaşamın gizliliğini ihlal edemez.
10. Gazeteci, yayınlarıyla ilgili her yanlışı en kısa sürede düzeltmekle ve gerektiğinde özür dilemekle yükümlüdür.
11. Gazeteci, cevap hakkına, kötüye kullanılmaması ve kabul edilebilir biçimde yapılması kaydıyla saygılı olmalıdır.
12. Gazeteci, bilgiye erişim faaliyeti sırasında ve sosyal medyada kimlik gizleme gibi yanıltıcı yöntemler kullanamaz.
13. Gazeteci, bir bilginin, haberin yayını ya da yayınlanmaması karşılığı hiçbir maddi veya manevi menfaat sağlayamaz; çıkar çatışması yaratmaktan kaçınır. Gazeteci, konumu ne olursa olsun haber kaynağı olarak kişi ve kurumlarla iletişimini ve ilişkisini meslek ilkelerini gözeterek yürütür.
14. Gazeteci, mesleğini, reklamcılıkla, halkla ilişkilerle veya propagandacılıkla karıştıramaz. İlan-reklam kaynaklarından herhangi bir telkin, tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz.
15. Gazeteci, hangi konuda olursa olsun, elde ettiği bilgi ve belgeleri kendi yararına kullanamaz.
16. Gazeteci, ulusal ve uluslararası politikalar hakkında yayın yaparken öncelikle halkın haber alma hakkı, mesleğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi ölçütlerini göz önünde bulundurur.
17. Gazeteci, mağdurun, güçsüzün, yoksulun, ötekileştirilenin ve “sesini duyuramayanların” sesi olmakla yükümlüdür.

İnsan Hakları Odaklı Habercilik ve Gazetecinin Davranış Kuralları

TGC Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde (www.tgc.org.tr, 2019) insan hakları odaklı habercilik ve gazetecinin konumuzla ilgili bazı davranış kuralları şöyle özetlenmektedir (s.15-19):

1. **Haber ile yorum:** Haber ile yorum ve görüş ayrımı açık yapılmalı, okurun ve izleyicinin neyin haber, neyin yorum olduğunu kolayca seçebilmesi sağlanmalıdır.

2. **Fotoğraf ve görüntü:** Fotoğraflarda yansıtılan gerçekliği deforme edecek ekleme, çıkarma, kolaj veya montaj yapılmamalıdır. Fotoğraf çekilemeyen özel durumlarda animasyon, illüstrasyon, montaj, canlandırma, dijital oynamalarla üretilmiş fotoğraf ve görsellerin bu niteliği ile güncel olup olmadığı okur/izleyicilerin rahatlıkla fark edebileceği şekilde belirtilmelidir.

Kamusal kimliği olmayan kişilerin fotoğraf ve görüntüleri, etkinlik, olay, panel, konser gibi kamuya açık alandaki faaliyetler dışında kamu yararı ve haber değeri söz konusu olmadığı müddetçe izinsiz çekilmemelidir. Bu kişilerin dijital ortamlardaki fotoğrafları da izinsiz kullanılmamalıdır.

Cesetleri yakın plan gösteren, kan ve şiddet unsurları içeren fotoğraflara yer verilmemelidir. Gizli kamera gibi teknolojik yöntemler sadece yayınlanmasında kamu yararı olan ve başka türlü elde edilemeyecek istisnai durumlarda kullanılmalıdır.

Drone gibi insansız hava araçlarıyla fotoğraf ve görüntü çekimi sırasında özel hayatın gizliliğine saygı gösterilir. Hava trafiği ve uçuş güvenliği dikkate alınır, insan ve diğer canlıların hayatını tehlikeye atacak tutum ve davranışlardan kaçınılır.

3. **Yargı:** Hazırlık soruşturması sırasında soruşturmayı zaafa uğratici, yönlendirici biçimde haber ve yorumdan kaçınılmalıdır. Yargılama sürecinde de haberler her türlü ön yargıdan uzak ve kesinlikle doğruluğundan emin olunarak sunulmalıdır.

Gazeteci yargı sürecinde taraf olmamalıdır. Yargı kararı kesinleşmedikçe, şüpheli ya da sanık suçlu ilan edilmemelidir.

Soruşturmayı etkileyecek ya da yönlendirecek ya da suçlanan kişi ya da kişilerin yakınlarını zor durumda bırakacak ifadelerden kaçınılmalıdır.

Yargı sürecinde iddia ve savunmaya ilişkin bilgilerin adil ve dengeli bir biçimde yayımlanmasına özen gösterilmelidir.

Özel hayat alanına giren gizli kayıt ve dinlemeler yargı kararıyla bile elde edilmiş olsa kullanılmamalıdır.

4. **Bilgi-Belge:** Sahibinin izni dışında belge, fotoğraf, ses veya görüntü, ancak doğrudan kamu yararı bulunması ve başka hiçbir şekilde elde edilmeyeceğine kesin kanaat getirilmesi halinde alınabilir.

5. **Kimlik veya özel durum:** Kamu yararı olmayan ve olayla doğrudan ilgisi bulunmayan bir insanın davranışı veya işlediği suç, onun ırkına, milliyetine, dinine, cinsiyetine, cinsel yönelimine, cinsiyet kimliğine, hastalığına veya fiziksel, zihinsel engelli olup olmamasına dayandırılmamalıdır. Kişinin bu özel durumu, alay, hakaret, önyargı konusu yapılmamalıdır.

KADIN / CİNSEL KİMLİK HABERLERİNDE İLKELER

Bu başlık altındaki ilkeler, *TGC Medya ve Kadın: Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu* (2016), *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi* (2019), *TGC Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu* (2019) ve Tahaoğlu ve Akgül'ün derlediği *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı* (2018) kaynaklarında yer alan konuyla ilgili ilkelerden derlenmiştir.

Kadına / Cinsel Yönelimleri Farklı Olanlara Yönelik Şiddet Haberleri

Medya çalışanları, kadınlar ve cinsel yönelimleri farklı olanların uğradıkları kötü muamele, baskı ve şiddetin haberleştirilmesinde özellikle şu noktalara dikkat etmelidir:

- Mağdurun kimliği gizli tutulmalı, kimliğin teşhisine yarayacak diğer bilgiler de verilmemelidir (ad, fotoğraf, adres, yerel odaklı haberler için yerleşim birimi vb.).
- Cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel kullanımlardan ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulmalıdır.

- Şiddete veya başka bir ihlale doğrudan maruz kalmış bir kişiyle röportaj yapmak için önce bir güven ilişkisi kurulması, söz konusu kişinin gazeteciyle görüşmeyi bizzat tercih etmesi gerekir. Reddediyorsa kendi açısından haklı sebepleri olabilir. Mağdurun kişilik haklarına saygı duyulmalı, örneğin yaşadıklarını ayrıntılarıyla anlatırma gayretinde olunmamalıdır.
- Konuşulacak kişinin rızası önceden alınarak, kişi konuşması sonrasında karşılaşılabilmesi olası riskler konusunda bilgilendirilmeli; bu bilgilendirme çerçevesinde mağdura teşhis edilip edilmemeye karar verme hakkı tanınmalıdır.
- Şiddet ve benzeri travmatik olayları anlatırken, şiddete maruz kalan kişinin olayı tekrar tekrar yaşamasına neden olunmamalı, gerekirse röportajdan önce bir sosyal hizmet ya da ruh sağlığı uzmanına danışılmalıdır.
- Özel hayat ve şiddet deneyimi gibi mahrem bilgiler, ölçülü sorularla irdelenmeli, travmayı tekrarlayacak sorular sorulmamalı, ısrarcı olunmamalıdır.
- Mağduru küçük düşürücü durumlarda gösteren fotoğrafların kullanılmasından kaçınılmalıdır.
- Haberde kadına yönelik şiddeti meşrulaştıracak ve özendirerek gerekçeler üretilmemeli, şiddetin detayları aktarılmalıdır.
- Teyit edilmemiş bilgiler, spekülasyonlar, “dedikodular” okurlara sunulmamalı, olay anında oradaymışsın gibi şiddet olayını betimleyen bir anlatım kullanılmamalıdır.
- Haber, süslenmemeli, soslanmamalı, trajikleştirilmemeli, dramatikleştirilmemeli, romantikleştirilmemeli, magazinleştirilmemelidir.
- Haber öznesinin ve yakınlarının güvenliğini tehlikeye atmamak için, bazı detaylara haberde yer verilmemeli, fotoğraf, kimlik ismi gibi detayları kullanmadan önce mutlaka haber kaynağı ile konuşulmalı, olay örgüsü ile ilgili spesifik bir bilgi yazılmadan önce, bu bilginin yayınlanmasının şiddetin ardından hayatta kalanlar açısından nasıl sonuçları olabileceği değerlendirilmelidir.
- Araştırma sonuçları, öldürülen kadınların büyük çoğunluğunun cinayet öncesinde şiddet gördüğünü göstermektedir. Şiddet gören bir kadınla ilgili haberde, onu tehlikeye sokacak ve gelecekte öldürülmesine neden olabilecek bilgiler vermekten kaçınılmalıdır.
- İşsizlik, ekonomik yoksulluk, kültürel yoksunluk kadınlara yönelik şiddette suçun hafifletici sebebi olarak sunulmamalıdır.
- Toplumsal cinsiyet rolleri, ahlaki değerler bahane olarak kullanılmamalı, mağduru suçlu ve şiddeti hak etmiş gibi gösterecek, mini etek giymek, gece yarısı sokakta olmak, evli olmadığı bir insanla ilişki yaşamak, seks işçiliği yapmak vb. edimler şiddetin bahanesi olarak yansıtılmamalıdır.
- Şiddet uygulayan erkeğin “hasta” olduğu ve tedavi edilmesi gerektiği söylenerek suç ve suçlu masumlaştırılmamalıdır. Şiddetin bir hastalık olarak kabul gördüğü hallerde, öncelikle ve sistematik olarak neden kadınlara yöneldiği sorgulanmalıdır.
- Şiddetin failleri ruhsal bozukluğa sahip kişiler gibi gösterilmemeli, depresyon, şizofreni gibi rahatsızlıklar haberlerde gelişigüzel kullanılarak bu tanıyla yaşayanlar zan altında bırakılmamalıdır. Uzmanlar, sistematik şiddet uygulayan erkeklerin tedavi edilecek bir hastalığı olmadığını, şiddetin çoğunlukla patolojik değil toplumsal nedenleri olduğunu her fırsatta hatırlatmaktadır.
- Şiddetin failleri ile empati kurulmamalı, şiddet eylemi gerekçelendirilmeye, empati kurulmaya çalışılmamalı, şiddetin bir suç olduğu unutulmamalı, geleneklerin bir parçası olarak algılanıp anlayışla karşılanmasına neden olacak biçimde meşrulaştırılmamalıdır.
- “Gizli aşk”, “yasak aşk”, “çılgın aşk” gibi tanımlamalardan kaçınılmalıdır.
- Sorunun kamusal olduğu, kamu yetkililerinin de sorumluluklarının bulunduğu unutulmamalıdır.

- Haberi hazırlarken failin gerçekliği kanıtlanmamış, çoğu kez -mağdur hayatta olmadığı için- kanıtlanması mümkün olmayan ifadelerle odaklanmak yerine, sorumluluğu bulunan kamu görevlilerinin beyanlarına, Adli Tıp Kurumu raporlarına, failin varsa geçmiş sabıkalılarına, varsa şiddetin öteden beri süregeldiğini bilenlerin tanıklığına vs. yer verilmeli.
- Gazetecilerin kolayca ulaştıkları polis tutanakları, adli tıp raporları, dava açıldığında iddianame ve duruşma tutanaklarındaki kişisel bilgilerin, şiddet olayına ilişkin betimlemelerin aynen kullanılması, şiddete uğrayan kişinin yaşadıklarını kendi rızası olmadan ifşa edeceğinden, bundan kaçınılmalı, haberde gerekli olandan fazlası yazılmamalıdır.
- Şiddeti öven, çaresizliği öğreten ve şiddete “terbiye aracı” olarak bakan ifadelerden uzak durulmalı, dilden temizlenmelidir. Kalıplaşmış sözcükler ve inanışlar dönüştürülmeli, örneğin, dayak “yenmez”, dayak “hak edilmez”, tecavüze “davetiye çıkaran kadın” diye bir tanım olmamalıdır.
- Şiddet haberlerinin başlıklarına çok dikkat edilmelidir. Haber metni mağdurdan yana olsa da, düşünmeden atılan bir başlığın muhabirin niyetini belli ettiği unutulmamalıdır,
- Başlıklarda haberi ilgi çekici kılmak için kelime oyunları yapılmamalı, haber öznelere rencide edecek, toplumsal önyargıları besleyecek, trajedileri komedileştirecek, şiddeti pornografikleştirecek metinlerden kaçınılmalıdır.
- Haber görseli seçilirken fotoğrafın belli klişeleri yeniden üretip üretmediğinden emin olunmalı; şiddet haberlerinde güçlendirici, suçu caydırıcı, suçu ihbar etmeye teşvik edici görseller kullanmaya özen gösterilmeli; kadınları güçsüz gösteren, okurların arasında bulunan şiddete maruz kalan sayısız kişiye travmalarını yeniden yaşatacak fotoğraflar kullanılmamalı, fotoğrafın nötr olmasına, kurgulanmış ya da seksi pozlar kullanmamaya dikkat edilmelidir.
- Şiddete uğrayanın değil, şiddeti uygulayanın fotoğrafları yayınlanmalıdır.
- İhlal haberi yaparken öznesi belirsiz edilgen cümlelerden uzak durulup, fail belirlenmeli; mağdur değil fail ve ihlal deşifre edilmelidir.
- Sorumlu bir anlayış benimsenerek şiddete uğrayan ya da risk altında olanlar, çözüm yolları ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmeli, var olan kuruluş ve yardım hatlarının erişim bilgileri haberde yer almalıdır.
- Faile yönelik hak ihlallerine de izin verilmemeli, linç kültürünün beslenmesine hizmet edilmemeli, sorunun toplumsal ve siyasi çözümlere ulaşması için uğraş verilmelidir.
- Haberlerin haberde geçen kişilere yönelik bir şiddete dönüşmesine izin verilmemelidir.

Kadın Cinayeti Haberleri

- Kadın Cinayeti “herhangi biri tarafından ‘kadın olduğu için’ öldürülen, kadınların maktul olduğu cinayetlerdir. Kadın cinayeti herhangi bir adli olay olarak haberleştirilmemeli, bunun bir kadın cinayeti olduğu belirtilmelidir. Bu anahtar kelime kadın cinayetlerine ilişkin veri toplanmasını ve bu cinayetlerin görünür kılınmasını kolaylaştıracaktır.
- Kadın cinayetleri ataerkil söylemden beslendiği, sistematik bir suç olarak toplumsal öncüllerinin varlığına karşın önlem alınmadığı vurgusuyla haber yapılmalıdır.
- Sürekli gündeme gelmesinin kanıksama yaratabileceği de göz önünde tutularak ‘olay odaklı’ haber yerine yargı süreçlerine, uzman görüşlerine, araştırma ve istatistiklere, kampanyalara odaklı haberlerle konunun önemi ve önceliği gündemde tutulmalıdır.
- Haber fail ifadesine dayanarak yazılmamalı, ölen kadının failin iddialarını yanıtlayacak ve çürütecek durumda olmadığı unutulmamalıdır.
- Haberin tek kaynağı polis raporları, adli tutanaklar ya da failin ifadeleri olmamalıdır.

- Haberi yapan kişi psikolog, yargıç, falcı veya öykü yazarı değil haberci olduğunu unutmamalıdır.
- Haber verilirken söylentilerden, yakıştırmalardan, kalıplaşmış söylemlerden ve önyargılardan uzak durulmalıdır.
- Cinayetin sorumlusu olarak cinnet, kıskançlık, öfke, namus, iflas, psikolojik sorun vb. cinayeti meşrulaştırabilecek ifadeler kullanılmamalı; bu bahanelerin ‘haksız tahrik indirimi’ talebiyle mahkemeye delil olarak gösterilebileceği unutulmamalıdır.
- Şiddet romantikleştirilmemelidir; kıskançlık bir sevgi göstergesi değil, hayatı kısıtlayan bir müdahaledir. “Namus” da erkeğin onuru değil, kadının öldürülme bahanesidir. Aşk cinayeti yoktur, yaşam hakkı ihlali vardır. Romantikleştirilen şiddet, cinayeti meşrulaştırır.
- Şiddet-cinayet haberlerinde sık kullanılan bir klişe olan “cinnet” tanımlaması kullanılmamalı, fail “cani” veya “canavar” gibi sıfatlarla haberleştirilmemelidir. Bu yaklaşım söz konusu şiddet olayının “caninin teki tarafından gerçekleştirilmiş tekil bir vaka” olduğu izlenimini yaratır.
- Varsa maktul kadının cinayet öncesi koruma talepleri, karakol şikayetleri, hakkında verilmiş savcılık kararı, geçmişte şiddete maruz kalıp kalmadığı, gelenekler, destek olmayan aile vb. etkenler mutlaka haberlerde yer almalıdır.
- Kadın cinayetlerinin tek bir sorumlusu olmadığı unutulmamalı, iki tarafla sınırlı kalmayıp tüm sorumlular ve süreç iyice araştırılmalıdır.
- Melodramdan, sansasyon ve pornografiden kaçınılmalıdır. Cinayetin ayrıntılarını pornografik olarak resmederek şiddetin pornografisi üretilmemelidir.
- Haber metni cinayeti dramatize eden unsurlar içermemelidir.
- Cinselliğe dair gereksiz ayrıntılar ve magazinsel yaklaşımlardan uzak durulmalı, haber yazımında çekici veya heyecanlı hikâye üslubu kullanılmamalıdır.
- Öldürülen kadının bedeni teşhir edilmemeli, bunun yerine zanlı ve zihniyeti teşhir edilmelidir.
- Şiddeti sıradanlaştıran olay mahalli fotoğrafları kullanılmamalıdır.
- Fotoğraf ve görsel malzeme seçiminde ve kullanımında dikkatli olunmalı, maktulün fotoğrafı ya hiç kullanılmamalı ya da olay sonrası değil öncesinde çekilmiş fotoğrafı, eğer gerek varsa kullanılmalıdır.
- Katil ve maktule dair ‘mutlu günler’ fotoğrafları da ya hiç kullanılmamalı ya da kullanım biçiminin, “Sizin de en yakınınız bir gün katiliniz olabilir” çağrışımı yapmamasına özen gösterilmelidir.
- Haberde 5N1K kuralını uygularken “neden”in yanıtı katilin sözde gerekçelerinde değil, cinayete giden süreçte yaşanan sorunlarda olmalıdır.
- Maktulün mesleği, yaşam tarzı, sosyal ilişkileri veya davranışları ancak haberin anlaşılır kılınması için şartsa açıklanmalı ve yanlış anlamaya, özellikle ahlaksal yargıya yer vermeyecek şekilde aktarılmalıdır.
- Meslek, davranış ya da yaşam tarzı kadınların erkekler tarafından öldürülmesinin bahanesi/gerekçesi gibi sunulmamalıdır.
- Fikri takip yapılmalı, cinayet haberinin ardından failin yakalanma, yargılanma süreçleri de takip edilerek haberleştirilmelidir.
- Kadın cinayetlerinde verilen cezaların yeterince caydırıcı olup olmadığı ve bu durumun yeni cinayetlerin işlenmesinde nasıl bir rol oynadığı da araştırılmalıdır. Benzer olaylarda yargının verdiği örnek kararlara da dikkat çekilmelidir.
- Cinayet davalarını izlerken haberde, kadın örgütleri veya herhangi bir kurum/kuruluşun cinayet davalarına müdahil olma talebi, yargı sürecinde maktule destek veren eylem ve görüşleri de yer almalıdır.

- Kadın cinayetleri ile ilgili hukuki süreçlerde, kadın katillerine yaygın olarak verilen “haksız tahrik” ya da “iyi hal” gibi indirimlerin ne kadar hukuki ya da ne kadar “ideolojik/siyasal/ahlaki yaklaşımlarla” verildiği, bu yaklaşımların yeni cinayetleri teşvik edip etmediği sorgulanmalıdır.

Cinsel Saldırı, Taciz ve Tecavüz Haberleri

- Taciz ve tecavüz gibi cinsel suçların haberleştirilmesinde kullanılan dile özen gösterilmelidir. Saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin mağdur açısından yaralayıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu haberlerde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik ve özendirici çağrışımlar yaratmamasına dikkat edilmelidir.
- Kadınların uğradığı taciz ve tecavüze ilişkin haberlerde kadının kimliği korunmalı, - kendisi aksini talep etmediği sürece- fotoğrafları, görüntüleri veya kimlik bilgileri kesinlikle yayınlanmamalıdır.
- Bu gibi durumlarda ne yapılması ve ilk nereye başvurulması gerektiği gibi bilgiler haberde yer almalıdır.
- Mağdur kadının yakınlarının da zarar görebileceği göz önünde bulundurularak adres, mahalle, semt, vb. yer bilgisi verilmemelidir.
- Benzer biçimde mağdurun ailesinden erkeklerin failden intikamını ailesindeki kadınlara cinsel saldırıda bulunarak alma riski hesaba katılmalıdır.
- Faili kesinleşmemiş olaylarda söylenti üzerinden haber yapılmamalıdır.
- Görsel medyada cinsel saldırı olayı izleyiciye canlandırma yaparak anlatılmamalı, bu tür yayıncılığın kadının mağduriyetini artırması ihtimalinin yanı sıra aynı suçu işleme potansiyeline sahip olası kişileri özendirici, bu kişilere yol gösterici bir rehberle dönüşebileceği dikkate alınmalı ve bu yayınların şiddetin pornografisini ürettiği unutulmamalıdır.
- Cinsel saldırı eyleminin ayrıntıları belirtilmemeli, öykülenmemelidir. Bu ayrıntıların aktarılması gibi haberi pornografikleştiren anlatımlar toplumsal cinsiyet temelli şiddeti görünmez kıldığından, haber metni şiddete maruz kalan kişiyi cinsel obje haline getiren, yeniden mağdur eden rencide edici ifadelerden arınmış olmalıdır.
- Taciz ve tecavüzün erotik bir konu değil, beden bütünlüğüne ve dokunulmazlığına karşı işlenmiş çok ciddi bir suç olduğu unutulmamalıdır.
- Cinsel saldırı haberleri reyting/tiraj yarışından muaf tutulmalıdır.
- Bu haberler toplumun belli kesimlerine mal edilmemeli ve her kesimden herkesin başına gelebileceği mesajı verilmelidir.
- Bu tür haberlere konu olan kadınların kıyafetleri, davranışları, alışkanlıkları, zevkleri vb. suça zemin oluşturan sebepler gibi gösterilmemeli ve önyargı oluşturabilecek ifadelerden kaçınılmalıdır.
- İlkeli ve sorumlu yayıncılık gereği, saldırının nasıl gerçekleştiğinden çok saldırırganın yasalar çerçevesinde alması gereken ceza ve mağdurun bilmesi gerekenler öne çıkarılmalıdır.
- Tecavüz haberlerinde kadınlar “telekız”, “hayat kadını”, “erkeklerle para karşılığı aşk yapan kadınlar” olmakla itham edilmemelidir.
- Gazete ve/veya televizyon haberlerinde kullanılan dil ve/veya görsel malzeme titizlikle seçilmeli, kadınların cinsiyetçi ön kabullerle yargılanmasına yol açmaktan kaçınılmalıdır.
- İzleyici ya da okurun haberdeki detaylar ve görsel malzeme kullanımını nedeniyle tecavüz ve/veya tacizci yerine mağdur kadına odaklanmasına yol açılmamalıdır.
- Habercilik anlayışı mağdurun değil failin teşhir edilmesine dayalı olmalıdır.

Çocuk Yaşta Evlilik Haberleri

- Yaşam öyküleri kamuoyunu çocuk yaşta evlilik sorununun varlığına (yaygınlığına ve derinliğine) ikna etmede önemli olsa da kadınlara ve kız çocuklarına bu mağduriyeti tekrar anlattırmak onlara zarar verebilir. Yaşam öykülerine ancak önlenebilir çocuk evliliklerini haberleştirmek söz konusu olduğunda başvurulmalıdır.
- Çocuk yaşta bireylerin evlendirilmesinin “suç” olduğuna vurgu yapılmalıdır.
- Cinsiyetçilik içeren ya da cinsiyetçi yaklaşımı körükleyen ifadelerden, klişe cümlelerden uzak durulmalıdır.
- Çocuk yaşta evlendirilmiş her kadının yaşamının ilerleyen yıllarında başarı öyküsü olmayabilir. Zinciri kırıp kendisi için bir şeyler başarmış çocuk yaşta evlendirilmiş kadınların hikayelerini yayınlamak başka kadınlara ilham verebilir, fakat her kadının bu zinciri kırabileceği ve yaşamını dönüştürebileceği algısına yol açmaktan kaçınılmalıdır.

Çocuklarla İlgili Haberler

- Suça itilmiş çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda 18 yaşından küçük olan suç faili ya da mağdurların kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılmamalı, fotoğraf, görüntü ve çizim kullanılmamalıdır.
- Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.
- Çocuklarla ilgili haberlerde soruna dikkat çekmek, kamuoyunda yaratacağı etki ve yarar dikkate alınmalıdır.

Cinsel Yönelimlerle İlgili Haberler

Medya çalışanları, cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımcılığına karşı duyarlılığın geniş bir tabana yayılması sürecinde önemli bir rol oynadıklarının farkında olarak:

- Doğrudan haberin unsuru olmadığı sürece hiç kimseyi cinsiyet kimliği, cinsel yönelimiyle tanımlamamalı, tanımlanması gereken durumlarda da küçümseyip, aşağılamamalıdır.
- Kadınların ve cinsel yönelimleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalanların sorunlarına daha çok ilgi göstermelidir.
- Dilin içinde yerleşik, bir cinsi ya da cinsel yönelimi diğeri karşısında aşağılayan cinsiyetçi ve homofobik sözcük ve söylemlerin dönüştürülmesi konusunda duyarlı olmalı, yanlı sözcük ve terimlerin yerine eşitlikçi bir söylemi geliştirmek için çaba göstermelidir.
- Cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri ne olursa olsun, farklı yaş, görüntü, fikir, görev ve rollere sahip insanların medyadaki her türlü içerikte, gelenekler, alışkanlıklar, cinsiyetçi ve homofobik kalıp yargılar dışına çıkılarak sunulması konusunda gereken özen gösterilmelidir.
- Kadınlar ve cinsel yönelimleri farklı olanlar arasında olumlu rol modeli olabilecek örneklerin haberleştirilmesi ve programlarda kullanılmasına öncelik vermelidir.
- Cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle şiddete uğrayanlarla ilgili haberlerde mağdurların onurunun korunmasına gereken özen gösterilmelidir. Bu ilke özellikle şiddet sonucu yaşamını yitirenlerle ilgili haberlerde daha büyük önem taşımaktadır.
- Cinsel yönelimi nedeniyle kimliğini gizlemek isteyen bir kişinin ismini yazmak ya da erkek şiddeti haberi yaparken sığınma evinin adresini vermek, 5N1K kuralınca “doğru” gibi görünse de ciddi hak ihlallerine yol açabilir.

- Bir heteroseksüele sorulmayan sorular LGBTİ'lere de sorulmamalı, haber için gerekli sorular sorulmalı, söyleşi yapılan kişi cinsel yönelimi açısından sorgulanmalı, suçlanmamalı, dalga geçilmemelidir.
- Her türlü içeriğin oluşturulmasında, erkeklerin olduğu kadar, kadınların ve cinsel yönelimleri farklı olanların da görüşlerini, deneyim ve uzmanlıklarından kaynaklanan bilgilerini topluma yansıtmalıdır.

Magazin Haberleri

- Kadın bedeninin cinsel çağrışımlar yaratacak biçimde, gereksizce görselleştirilmesinin önüne geçmenin yolları düşünülmelidir.
- Kadınlara karşı ayrımcılığa neden olacak, ruhsal ve bedensel açıdan kadını ötekileştirecek veya rencide edecek haberlere yer verilmemelidir.
- Kişisel haklar ihlal edilmemelidir. Özel hayata saygı gösterilmeli, mahremiyet ihlal edilmemelidir.
- Kadın bedeni üzerinden cinsiyetçi söylem inşa edilmemelidir.
- Habere konu olan kadınlar ikincilleştirilmemelidir.
- Haber uğruna kadının kimliği yok sayılmamalı, simgesel olarak yok edilmemelidir.
- Magazin haberi “Kadın bedeninin teşhiri=Kar” anlayışı üzerinden biçimlenmemelidir.
- Şiddeti magazinleştirmekten kaçınılmalı, “Yürek hoplattı”, “nefesleri kesti” vb. kalıplaşmış tanımlamalardan uzak durulmalıdır.

Haberde Cinsiyetçilikten Kaçınmak

- Haberde kadınlar/ LGBTİ+lar bu olayın ve haberin neresinde? sorusunu sorduktan ve haber değeri taşıyan en güncel unsurlar sıralandıktan sonra, habere toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakılarak, varsa gerekli bilgiler ve veriler eklenmelidir.
- Haberde hikâye tek taraflı anlatılmamalı, sunulan bilgilerin çoğu kez eril üretim süreçlerinden geçtiği dikkate alınarak, hikâyenin diğer tarafları araştırılmalı, önyargıların tek taraflı hikayelerle sürmesine izin verilmemelidir.
- Sistemik hak ihlallerini görünür kılmak için haberler verilerle desteklenmeli, haberleştirilen konuda resmi bir veri yoksa verileri şahsen toplama yoluna gidilebilir.
- Eşitlik haberin vitrinine değil odağına yerleştirilmelidir.
- Annelik kutsaması gibi klişelerden uzak durulmalı, kadının görünmeyen emeği vurgulanmalı, babaların ebeveynlik görevi hatırlatılmalı, ücretsiz ve erişilebilir kreşlerin olmayışı gündeme getirilmelidir.
- Haberle ilgili, uzmanlara, aktivistlere, kadınlara fikirleri sorulmalı, “jest” gibi sunulan uygulamalara, kadınların ve LGBTİ+'ların kazanımlarına her zaman sorgulayıcı hak temelli yaklaşımla ele alınmalıdır.
- Haberde yasalar ve yönetmeliklerin neleri içerdiği, ne anlama geldiği, insanları nasıl etkileyeceği, toplumsal sorunlara nasıl çözümler sunacağı, değişikliğe giden süreç, bu dönüşümü sağlayan sivil mücadele anlatılmalıdır.
- Erkek mesleklerinde yer bulan kadınlar, kadınların karıştığı kazalar gibi olayları haber yaparken cinsiyetçi klişeler kullanmaktan vazgeçilmelidir.
- Kadın ve LGBTİ+'lar “özel günler”e sıkıştırılmamalı, özel günler haricinde de haberleştirilen olaylara toplumsal cinsiyet açısından bakılarak hak kazanımlarının yolu açılmalıdır.
- Haberde kullanılan kelimeler, ifadeler sorgulanmalı, cinsiyetçi ve cinsiyetli bir kökenden gelen yaygın ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Haberi okutmak için ayrımcı görseller ve başlıklar kullanmaktan kaçınılmalı, “tık avcılığı” yapmak için sistematik şiddetin istisna olarak görülmesine neden olabilecek

abartılı tanımlamalar (ŞOK ŞOK ŞOK, iğrenç eylem, utanç davası vb.) kullanmaktan kaçınılmalıdır.

HABER YAZDIKTAN SONRA SORULACAK SORULAR

Tahaoğlu ve Akgül, *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı*'nda (2018) gazetecilerin kendilerine sormaları gereken sorular şöyle listelenmektedir (s.57):

- Haberi hangi yaklaşımla yaptım?
- Haberde neyi eksik bıraktım? Neyi fazla söyledim?
- Haberde hangi sorunlu klişeleri yeniden ürettim? Haber metni ayrımcı ifadeler, nefret söylemi içeriyor mu?
- Haberle yeni bir hak ihlaline sebep oldum mu?
- Haberde kadınların ve erkeklerin temsilinde yeterince adil ve dengeli davrandım mı?
- Olayın kadınları ve LGBTİ+'ları nasıl etkilediğine haberde yer verdim mi?
- Uzmanlardan ya da tanıklardan görüş alırken kadınlara/ LGBTİ+'lara söz verdim mi?
- Fotoğrafta/grafiklerde sadece erkekler ve heteroseksüel çiftler mi var? Cinsiyet çeşitliliğini yansıtabildim mi?
- Kullandığım dil ve haber yazım tarzı, toplumda eşitliği geliştirici yönde mi, yoksa geleneksel yargıları yeniden mi üretiyor?
- Kullandığım fotoğraflar, şiddeti, ayrımcılığı, ötekileştirmeyi yeniden üretiyor mu? Herhangi bir hak ihlaline ya da mahremiyet ihlaline neden oluyor mu?

KAYNAKLAR

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Çiçek Tahaoğlu ve Elif Akgül (2018) *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı*, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2016) *Kadın ve Medya: Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu*, Akademi Yayını, İstanbul.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2019) *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*, İstanbul. (www.tgc.org.tr)

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2019) *Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu*, İstanbul. (www.tgc.org.tr)

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü *2008–2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı*

<https://cinselsiddetlemucadele.org/toplumsal-cinsiyet-kavramlari/Erişim>: 16.03.2022

<https://sarkac.org/2020/02/toplumsal-cinsiyet-nedir-ne-degildir/Erişim> 16.03.2022 (*Yeşim Arat, Bilim Akademisi üyesi, Boğaziçi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü*)

EK 4 - EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

HABER TEMASI	BAŞLIK ÖLÇÜTLERİ (B)		İÇERİK ÖLÇÜTLERİ (İ)		GÖRSEL ÖLÇÜTLERİ (G)	
	Olumlu	Olumsuz ölçüt kodları	Olumlu	Olumsuz ölçüt kodları	Olumlu	Olumsuz ölçüt kodları
Kadına/ cinsel yönelime yönelik şiddet	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, şiddeti meşrulaştırmayan, kınayan, caydırıcı sözcükler	B-1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B-2- Haber öznesini rencide edici sözcükler B-3- Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler B-4- Pornografik ifadeler B-5- Sansasyonel, tık avcısı, şok edici sözcükler	İ+ Olumsuz özellikleri taşımayan, şiddeti meşrulaştırmayan, kınayan, caydırıcı sözcükler	İ-1- Haber-yorum karışmış İ-2- Mağdurun kimliği açıklanmış İ-3- Özel hayat ve şiddete ilişkin gereksiz ayrıntı İ-4- Şiddeti meşrulaştıracak özendirerek gerekçeler İ-5- Haber süslenmiş, soslanmış İ-6- Fail hasta olarak sunulmuş İ-7- Failin ifadelerine dayandırılmış İ-8- Şiddeti öven ifadeler İ-9- Faile yönelik linç kültürünü besleyen, hak ihlali yaratabilecek ifadeler İ-10- Mağdurun ve yakınlarının daha fazla zarar ve hak ihlaline uğramasına neden olacak bilgiler İ-11- Diğer (eklenebilir)	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, şiddeti caydırıcı nitelikte, faili deşifre eden, nötr görseller	G-1- Gerçeklik deforme edilmiş G-2- Canlandırma yapılmış G-3- İzinsiz görsel çekilmiş G-4- Mağduru rencide edici G-5- Kadını güçsüz gösteren görseller G-6- Şiddet mağdurlarının travmalarını canlandıracak görseller G-7- Şiddeti uygulayanı değil mağduru deşifre eden görseller G-8- Mağdurun seksi görülebileceği görseller G9- Fail ve maktule ait “mutlu günler” görselleri G10- Diğer (eklenebilir)
Kadın cinayetleri	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, şiddeti meşrulaştırmayan,	B-1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B-2- Haber öznesini rencide edici sözcükler	İ+1- Kadın cinayeti olarak fikri takip yapılmış, failin yargılanma	İ-1- Haber-yorum karışmış İ-2- Kadın cinayeti olarak vurgulanmamış, ataerkil nedenlerine	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, cinayetleri caydırıcı	G-1- Gerçeklik deforme edilmiş G-2- Canlandırma yapılmış G-3- Maktulün bedenini deşifre eden görseller

	kınayan, caydırıcı başlıklar	<p>B-3-Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler</p> <p>B-4-Pornografik ifadeler</p> <p>B-5-Sansasyonel, tık avcısı şok edici sözcükler</p> <p>B-6- Diğer (eklenebilir)</p>	<p>süreci izlenmiş</p> <p>İ+2-Verilen cezaların caydırıcılığı sorgulanmış,</p> <p>İ+3-Davaya müdahil kadın örgütlerinin eylemlerine yer verilmiş</p> <p>İ+4-Maktulün önceki polis başvurularında, adli süreçlere, kamunun sorumluluklarına yer verilmiş</p> <p>İ+5-Benzer olaylarda yargının verdiği caydırıcı cezalara dikkat çekilmiş</p> <p>İ+6- Diğer (eklenebilir)</p>	<p>atıfta bulunulmamış</p> <p>İ-3-Adli olay odaklı haber, yargı süreçlerine, yer verilmemiş,</p> <p>İ-4- Haber süslenmiş, soslanmış, melodram, pornografi yaratılmış</p> <p>İ-5- Maktulün özel yaşamı, yaşam tarzı ahlaki yargılara neden olacak şekilde verilmiş</p> <p>İ-6-Cinselliğe dair gereksiz ayrıntılar magazinsel ifadeler</p> <p>İ-7-Fail hasta olarak sunulmuş, cinnet terimiyle açıklanmış</p> <p>İ-8- Failin ifadelerine dayandırılmış</p> <p>İ-9-Cinayeti meşrulaştıran ifadeler</p> <p>İ-10-Faile yönelik linç kültürünü besleyen, hak ihlali yaratabilecek ifadeler</p> <p>İ-11-Maktul yakınlarının daha fazla zarar ve hak ihlaline uğramasına neden olacak bilgiler</p> <p>İ-12-Diğer (eklenebilir)</p>	<p>nitelikte, faili deşifre eden, nötr görseller</p>	<p>G-4-Kadını güçsüz gösteren görseller</p> <p>G-5-Şiddet mağdurlarının travmalarını canlandıracak korku yaratacak görseller</p> <p>G-6-Faili değil maktulü deşifre eden görseller</p> <p>G-7-Maktulün seksi bulunan görselleri</p> <p>G-8- Fail ve maktule ait “mutlu günler” görselleri</p> <p>G-9- Diğer (eklenebilir)</p>
--	------------------------------	--	--	--	--	---

<p>Cinsel taciz, tecavüz haberleri</p>	<p>B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, taciz ve tecavüzü meşrulaştırmayan, kınayan, caydırıcı başlıklar</p>	<p>B-1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B-2-Haber öznesini rencide edici sözcükler B-3-Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler B-4-Pornografik ifadeler B-5-Sansasyonel, tıkcı şok edici sözcükler B-6-Diğer (eklenebilir)</p>	<p>İ+ Olumsuz özellikleri taşımayan, cinsel tacize, tecavüze uğrayanların nereye başvuracakları, nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini, benzer vakalarda verilen cezaları açıklayan içerik</p>	<p>İ-1-Haber-yorum karışmış İ-2-Erotik dil kullanılmış İ-3-Mağdurun kimliğini, adres bilgilerini açığa vuran haber İ-4-Faili kesinleşmemiş olayda söylenti üzerinden suçlu yaratan haber İ-5-Olayı hikâyeleştiren, canlandıran, pornografisini üreten haber İ-6-Mağdurun kıyafeti, yaşam tarzı saldırının gerekçesi olarak sunulmuş İ-7-Saldırganın alması gereken ceza vb. gibi caydırıcı konular işlenmemiş İ-8-Dikkati fail yerine mağdura yönelten ifadeler İ-9-Diğer (eklenebilir)</p>	<p>G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, taciz ve tecavüzü caydırıcı nitelikte, faili deşifre eden, nötr görseller</p>	<p>G-1- Mağdurun kimliğini deşifre eden görsel G-2-Canlandırma yapılmış G-3-Tecavüz mağdurlarının travmalarını canlandıracak görseller G-4- Mağdurun yaşam tarzını, kıyafetini sergileyen, seksi bulunabilecek görseller G-5- Diğer (eklenebilir)</p>
<p>Cinsiyet/ Cinsel Yönelim haberleri</p>	<p>B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, şiddeti meşrulaştırmayan, kınayan, caydırıcı sözcükler</p>	<p>B-1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B-2-Haber öznesini rencide edici sözcükler B-3-Toplumsal önyargıları besleyecek, meşrulaştırıcı sözcükler B-4-Pornografik ifadeler B-5-Sansasyonel, tıkcı şok edici sözcükler</p>	<p>İ+ Kadınlar ve cinsel yönelimleri farklı olanlar arasında olumlu rol modeli haberleri, başarılarını, uzmanlıklarını, bilgilerini ortaya koyan haberler</p>	<p>İ-1-Haber-yorum karışmış İ-2-Kişiler gereksiz yere cinsel yönelimleri ile tanımlanmış İ-3- Cinsel yönelimi aşağılayıcı, küçümseyici, ötekileştirici dil İ-4- Cinsiyetçi ve homofobik sözcükler İ-5-Şiddete uğrayan veya cinayete kurban</p>	<p>G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, şiddeti caydırıcı nitelikte, faili deşifre eden, nötr görseller</p>	<p>G-1-Gerçeklik deforme edilmiş G-2-Canlandırma yapılmış G-3-İzinsiz görsel çekilmiş G-4-Mağduru rencide edici güçsüz gösteren görseller G-5- Mağdurun yaşam tarzını, kıyafetini sergileyen, seksi bulunabilecek görseller G-5- Diğer (eklenebilir)</p>

		B6-Diğer (eklenebilir)		giden farklı cinsel yönelimlerin onuru korunmamış İ-6-Cinsel yönelimi nedeniyle kimliğini saklamak isteyebilecek kişiyi deşifre eden haber İ-7-Diğer (eklenebilir)		
Erken evlendirme Haberleri	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, çocuk evliliğini meşrulaştırmayan, kınayan, caydırıcı başlıklar	B-1-Çocuk evliliklerini özendirecek sözcükler B-2-Haber öznesini rencide edici sözcükler B-3-Toplumsal önyargıları besleyecek, çocuk evliliğini meşrulaştırıcı sözcükler B-5-Tık avcısı şok edici sözcükler B-6-Diğer (eklenebilir)	İ+1 Çocuk yaşta evliliklerin önüne geçilmesi için suç unsurunu vurgulayan, çocuk haklarını ve hukuki süreçleri açıklayan, caydırıcı haber	İ-1- Çocuk gelin olmayı özendirecek haber dili İ-2- Çocuk yaşta evlendirilmenin suç olduğu vurgulanmamış İ-3- Çocuk evliliklerinin önlenmesi için çocuk hakları ve hukuki süreçler incelenmemiş İ-4-Diğer (eklenebilir)	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, konuya dikkat çeken görseller	G-1-Gelin, düğün görselleri ile olayın normalleştirilmesi G-2-Gereksiz canlandırma yapan, özendirici görseller G-3-Mağduru deşifre eden görseller G-4- Diğer (eklenebilir)
Çocuklarla ilgili haberler	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, çocuk haklarını vurgulayan, çocuk kişiliğine saygılı, psikolojisini bozmayan başlıklar	B-1-Habere konu olayla ilgili çocuğun kişisel haklarını zedeleyen, rencide edici başlıklar B-2- Aile izni olmadan yapılmış haber başlıkları B-3-Diğer (eklenebilir)	İ+ Olumsuz özellik içermeyen, çocuk haklarına saygılı, çocuğun kişiliğini ve psikolojik durumunu gözetilen içerik	İ-1-18 yaşından küçük fail ya da mağdurların kimliğini deşifre eden haber İ-2-Aile büyüğünün izni ve refakati olmadan 18 yaştan küçük bireyle yapılan söyleşi İ-3- Ailesi şiddet veya cinayet olaylarına karışan çocukları rencide	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, konuya dikkat çeken görseller	G-1-18 yaşından küçük fail ya da mağdurların kimliğini deşifre eden görsel G-2-Gereksiz canlandırma yapan, görseller G-3- Diğer (eklenebilir)

				edebilecek, zarar verebilecek içerikler İ-4-Diğer (eklenebilir)		
Magazin haberleri	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, ataerkil zihniyeti meşrulaştırmayan, kadını cinsel obje olarak sunmayan, güçlü özelliklerini vurgulayan başlıklar	B-1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B-2- Haber öznesini rencide edici sözcükler B-3- Toplumsal önyargıları besleyecek, eşitsizliği meşrulaştırıcı sözcükler B-4- Kadını cinsel obje olarak sunan pornografik ifadeler B-5- Sansasyonel, tık avcısı şok edici sözcükler	İ+ Olumsuz özellikleri taşımayan, kadının toplumsal yerini eşitlikçi biçimde ele alan, kadın bakış açısını ve toplumsal eşitlik sonuçlarını irdeleyen içerik Kadın başarılarını, uzmanlığını, bilgisini ortaya koyan içerik	İ-1- Kadını ötekileştiren, rencide eden ifadeler, İ-2- Özel hayata giren, kişisel mahremiyete saldırı niteliğinde bilgiler, İ-3- Kadının toplum içindeki konumunu ikincilleştiren, cinsiyetçi söylemi tekrar eden, eril zihniyeti pekiştiren ifadeler, İ-4- Kadını cinsel obje olarak yansıtan hikayeler İ-5- Diğer (eklenebilir)	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, konuya dikkat çeken görseller	G-1- Kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak görseller G-2- Kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller G-3- Gereksiz canlandırma yapan, görseller G-4- Diğer (eklenebilir)
Genel toplum/sağlık/ spor /siyaset /belediye haberleri	B+ Olumsuz özellikleri taşımayan, ataerkil zihniyeti meşrulaştırmayan, Kadının toplumsal konumunu, güçlü rol modellerini öne çıkaran başlıklar	B1- Eril/cinsiyetçi sözcükler B2- Haber öznesi kadını ötekileştiren, ikincilleştiren sözcükler B3- Toplumsal önyargıları besleyecek, eşitsizliği meşrulaştırıcı sözcükler B4- Diğer (eklenebilir)	İ+1- Olumsuz özellikleri taşımayan, İ+2- Kadının toplumsal yerini eşitlikçi biçimde ele alan içerik İ+3- Kadın başarılarını, uzmanlığını, bilgisini ortaya koyan içerik İ+4- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği	İ-1- Kadını ötekileştiren, rencide eden ifadeler, İ-2- Özel hayata giren, kişisel mahremiyete saldırı niteliğinde bilgiler İ-3- Kadının toplum içindeki konumunu ikincilleştiren, cinsiyetçi söylemi tekrar eden, eril zihniyeti	G+ Olumsuz özellikleri taşımayan gerçekçi, konuya dikkat çeken görseller	G-1- Kadın bedenine cinsel çağrışımlar yaptıracak görseller G-2- Kadın bedeninin teşhirinden yarar sağlamaya çalışan görseller G-3- Gereksiz canlandırma yapan, görseller G-4- Diğer (eklenebilir)

			meselelerini irdeleyen içerik İ+5 -Kadın sağlığı ile ilgili incelemeler İ+6 -Kadın kooperatifler	pekiştiren ifadeler, İ-4 -Kadını cinsel obje olarak yansıtan hikayeler İ-5 - Diğer (eklenebilir)		
--	--	--	--	---	--	--

EK 5- EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ DEĞERLENDİRME SAYFASI

YAYIN ADI	TARİHİ	SAYFASI	KONU/TEMA	HABERCİ ADI	BAŞLIK KODU	GÖRSEL KODU	İÇERİK KODU

EK 6 -EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ 6 AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU

GAZETE ADI:

DEĞERLENDİRİCİ ADI:

	KAÇ GÜN/ KAÇ GAZETE	HABER/ KONU/TEMA SAYISI	BAŞLIK KOD TOPLAMLARI	GÖRSEL KOD TOPLAMLARI	İÇERİK KOD TOPLAMLARI
NİSAN 2022					
MAYIS 2022					
HAZİRAN 2022					
TEMMUZ 2022					
AĞUSTOS 2022					
EYLÜL 2022					

EK 7- EŞİTLİKÇİ MEDYA DİLİ TEMALARA GÖRE AYLIK TOPLAMLAR TABLOSU

YAYIN/inceleleyen	KAÇ GAZETE	TOPLAM HABER SAYISI	TEMALAR	B	GÖRSEL KODU	İÇERİK KODU
23 Mart- 30 Nisan						
Mayıs						
Haziran						
Temmuz						
Ağustos						
Eylül						
Genel Toplam						